

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

**Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.**

•Kmetovalec• izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto.
Za inozemstvo 20 D. — Posamezna številka stane 50 para.
Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inzerat na pol strani 400 D,
na 1/4 strani 200 D, na 1/8 strani 100 D, na 1/12 strani 65 D, na 1/24 strani 35 D.
Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 25 par, najmanj pa skupaj 6 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo;
tisk J. Blasnika naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za
Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz
•Kmetovalca• so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 23. Ljubljana, 15. decembra 1922. Letnik XXXIX.

Obseg: Ali je udnina od 80 K previsoka? — Nauk o podedovanju. — Amoniakova voda — dušičnato gnojilo. — Kmetje, začnite s knjigovodstvom! — Poročilo o delovanju Kmetijske družbe za Slovenijo l. 1921. — Kmetijsko-šolski vestnik. — Nove naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Ocena knjig. — **Družbene vesti.** — Uradne vesti. — **Konjerejec:** Konjerejevo opravilo. — Skopljenje (jalovljenje) živali brez noža. — Arabski konj. — Konjerejske vesti. — **Inserati.**

Ali je udnina od 80 K previsoka?

Od več strani se sliši, da je udnina 80 K, ki jo je družbeni občni zbor 8. novembra t. l. določil za l. 1923., tako visoka, da je naš kmet ne zmore. Taki ljudje gledajo s svojimi očmi le na številke, ne pa na kupovalno vrednost denarja, ki je bila, je in bo vedno edina merodajna. Primerjajmo torej vrednost našega denarja pred vojno in sedaj na podlagi prodajnih in nabavnih cen kmetijskih pridelkov in potrebščin.

Udnina za leto 1914. je bila 4 K, za leto 1923. pa 80 K.

Koliko svojih pridelkov je moral kmet prodati, da je plačal udnino za Kmetijsko družbo?

Za 4 K v letu 1914.:	Za 80 K v letu 1923.:
60 jajec	10 jajec
20 litrov mleka	6 litrov mleka
8 litrov vina	4 litre vina
50 kg sena	10 kg sena
13 kg fižola	6 kg fižola

Kakšno množino vsakdanjih potrebščin je kmet lahko kupil za udnino, predpisano od Kmetijske družbe?

V letu 1914. (4 K):	V letu 1923. (80 K):
4 kg sladkorja	1 kg sladkorja
12 kg moke	4 kg moke
2 1/2 kg kave	1/2 kg kave
5 kg mesa	2 kg mesa
4 pare nogavic	1 par nogavic

Tu je navedeno le nekoliko takih primerov, ki nam jasno pričajo o vrednosti denarja pred vojno in sedaj, pri katerih današnje cene niso pretirane, ampak poprej preizko vzete. Razvidno je torej vsakemu, da je današnja udnina s predvojno veliko nižja.

Opozarjajo se kmetovalci, da dobi Kmetijska družba od 80 K udnine le po 60 K, ostalih 20 K ostane podružnici. Če bo pa družba v prihodnjem letu mogla za 60 K kriti stroške za izdajanje „Kmetovalca“, t. j. za papir, tisk, poštnino in odpošiljatev lista, je pa dandanes še dvomljivo.

Vsak zaveden kmetovalec bo torej izlaska utrpel teh 80 K za udnino, posebno pa še iz tega vzroka, ker za to malenkostno vsoto uživa od strani Kmetijske družbe toliko ugodnosti, ki mu večkrat poplačajo ta malenkosten izdatek.

Pozivljajo se torej kmetovalci, da še pred novim letom vplačajo pri svojih podružnicah ali pa naravnost pri Kmetijski družbi v Ljubljani udnino za leto 1923., da se ne ustavi dopošiljanje „Kmetovalca“.

Načelnštva podružnic naj takoj poberejo udnino od udov svojega okrožja ter jo naj najkasneje do 31. dec. t. l. z imeniki udov vred dopošljejo Kmetijski družbi, da se bo prihodnje leto lahko nemoteno nadaljevalo s tiskom in razpošiljanjem lista.

Kmetovalci! Ostanite še nadalje zvesti Kmetijski družbi, ki je Vaša najmočnejša organizacija in edina zastopnica Vaših teženj!

Nauk o podedovanju.

Biologija (živiljenjslovje) v ožjem pomenu je veda o življenju rastlin in živali vobče, o njih vzajemnih odnošajev in od njih zavisnosti od vnanjih razmer.

Biologija je silno obširna veda, ki se deli v mnogo istotako zelo obširnih posameznih ved. Ena takih znanstvenih panog biologije je veda ali nauk o podedovanju.

Nauk o podedovanju se je začel razvijati že v prejšnjem stoletju, toda razširil se je naglo v ogromno in določeno vedo šele v teh dveh desetletjih sedanjega dvajsetega stoletja.

Nauk o podedovanju globoko posega v kmetijsko vedo, kajti on je zrevolucioniral vse prejšnje nazore o vzgojevanju kmetijskih rastlin in vzrejevanju domačih živali. Vsak umen kmetovalec mora poznati osnovne pojme nauka o podedovanju, še bolj pa znanstveno naobražen kmetovalec in celo pa kmetijski veščak, če ima nalogo delati za napredek rastlinarstva in živinoreje. Nauk o podedovanju nam jasno začrta pot, po kateri pridemo pri rastlinogoji in živinoreji naprej, nam tudi kaže naravne meje napredovanja in vzroke morebitnega ali navideznega nazadovanja ali upropaščenja rastlin in živali ter naredi nepotrebne dolgotrajne preizkušnje brez znanstvene podlage, za kojih morebitni uspeh ali neuspeh ne poznamo naravnega zakona.

Preizkušali bomo tudi v bodočnosti, a vzrok uspehu ali neuspehu znamo sedaj tolmačiti, odnosno ga na znanstveni podlagi dognati. Minuli so pri rastlinogoji in živinoreji časi, ko se je lahko reklo: „tudi slepa kura najde zrno“.

Kaj je podedovanje?

Podedovanje je po domače, t. j. neznanstveno rečeno, prenašanje oblik ter kakovosti življenjskega delovanja posameznih delov rastlin in živali od starša ali staršev na zarod. Nauk o podedovanju pa uči spoznavati one naravne zakone, po katerih se vse lastnosti starša ali staršev prenašajo ali ne prenašajo na zarod.

S tem spisom nameravamo storiti pričetek naše čitatelje dovesti k spoznavanju nauka o podedovanju, ki je za kmetovalce silno važen. Ker so pa naši čitatelji do 99% preprosti kmetijski zemjedelci brez potrebnega vednostnega znanja, zato moramo to ne le važno, ampak tudi zanimivo in težko snov tako obravnavati, da jo razume vsak, če le čitati zna. Zategadelj ne bomo pisali znanstveno-poljudno, ker taka pisava za umevanje že zahteva nekaj take naravoslovne predizobrazbe, kakršne nima niti pretežen del našega razumništva (inteligenca), ampak pisali bomo po domače. Pri taki pisavi se pa ni ogniti znanstvene netočnosti, ki ne moti ali ne pretvarja znanstvenega jedra. Ta pripomba naj velja za kritike-veščake, ki naj ne iščejo dlake v jajcu.

Amoniakova voda — dušičnato gnojilo.

V plinarnah, kjer proizvajajo plin za razsvetlavo in kurjavo, se pri suhi destilaciji premoga razvijajo amoniakovi plini, ki jih potem ujamejo z vodo, ki jih vsrka. Ta amoniakova voda se v večjih plinarnah destilira z apnom, amoniak, ki se pri tem delu osvobodi, se vodi z žveplenokislino ter nato izpari v suhi žveplenokislinski amoniak. Žveplenokislinski amoniak je izvrstno dušičnato umetno gnojilo, ki ga naši kmetovalci že od predvojne dobe dobro poznajo, katerega pa pri nas dandanes ni dobiti.

Nimajo pa vse plinarne takih priprav, da bi amoniakovo vodo izparivale v žveplenokislinski amoniak, ker so te naprave same predrage, pa tudi kurjava precej stane. Take manjše plinarne oddajajo amoniakovo vodo v tekoči obliki kmetovalcem v svoji bližini, ki jo uporabljajo za gnojenje travnikov in njiv, in sicer z najboljšim uspehom.

Amoniakova voda vsebuje povprečno 3° Baumé ali približno 1.5° amoniaka. Ima pa v sebi tudi nekaj cianovih spojin, ki so rastlinam škodljive, vendar so te v tako malih množinah, da pri uporabi razredčene amoniakove vode ne prihajajo v poštev. Amoniakova voda, kakor jo dobimo v plinarnah, je za gnojenje naših travnikov premočna, vsled tega se jo razredči s tri- do štirikratno množino vode. Saj se tudi gnojnico mora večkrat pred uporabo razredčiti, drugače osmоди rastline.

Ta amoniakova voda pride v poštev v prvi vrsti za bližino mest, kjer se nahaja kaka plinarina, kakor n. pr. Ljubljana, Maribor itd. Kmetje prihajajo v plinarino s sodi, ki jih navadno rabijo za gnojnico, ali s kakimi drugimi posodami po to gnojilno vodo, jo odpeljejo domov, kjer jo ali takoj razredčijo in polijejo po travnikih in njivah, ali pa vlijejo v gnojnično jamo, kjer počaka do porabe. Drugi kmetje polijejo z amoniakovo vodo tudi kompost, v katerem se amoniak enakomerno razdeli. Tak kompost je potem kot gnojilo izvrstno.

Nerazredčeno amoniakovo vodo se sme politi samo na praho, in sicer le pri toplem in solnčnem vremenu, če se hoče, da uniči plevel. Najboljše pa je tako pognojeno zemljo takoj preorati, da amoniak preveč ne izhlapi in se bolje pomeša z zemljo.

Najboljše je seveda porabljati amoniakovo vodo, razredčeno s tri- do štirikratno množino navadne vode ali redke gnojnice. Gnojenje s tako pripravljeno gnojilno tekočino se nikdar ne sme vršiti ob solnčnem ali toplem vremenu, ampak po možnosti v oblačni in vlažni dobi. Najbolj gotov je uspeh ob deževnem vremenu. Če se s tem gnojilom gnoji njive, potem se mora na vsak način to vodo razškropiti nekaj tednov pred setvijo ali vsaj čakati, da je po gnojenju nastopil dež. Z razredčeno amoniakovo vodo se škropi kakor z gnojnico, torej z gnojničnimi sodi.

To so izkustva, ki so si jih umni kmetovalci v Nemčiji tekom desetletne porabe tega izbornega dušičnatega gnojila pridobili, in po katerih bi se bilo ravnati tistim, ki hočejo sami to gnojilo preizkusiti.

Koliko tega gnojila se pa potrebuje za gnojenje naših kultur? Dosedanje izkušnje pri tem vprašanju dajo sledeča navodila: Za travnike, gnojene po zimi, se rabi na 1 ha ali 2 orala po 800 litrov; za krompir, gnojenje februarja — marca, po 800 litrov; za zelenjavo, marca, 1000 do 1200 litrov; za peso, april — maj pred oranjem, 600 do 800 litrov; za ječmen in oves, februar — marec, 900 do 1000 litrov; za ozimno pšenico in rž, septembra, 1300 litrov.

Tu navedene množine pomenjajo že razredčeno amoniakovo vodo s trikratno množino navadne vode, torej eno tretjino gorenjih množin amoniakove vode.

Travnike je najbolje gnojiti pozimi. Gnoji se jih pa tudi v vsakem drugem letnem času, tedaj pa le ob dežju, drugače se ruša osmоди. Po snegu je gnojenje zelo priporočljivo, ker se gnojilo enakomerno razdeli. Kot najprimernejše razredčenje amoniakove vode za travnike se priporoča en del amoniakove vode, kakor se dobi iz plinarne, in 5 delov navadne vode. Mah se s takim gnojenjem najlažje uniči.

Pozivljajo se kmetovalci in vrtnarji v prvi vrsti ljub. okolice, ki hočejo na cen način pognojiti svoja zemljišča, ali vsaj izvršiti nekaj preizkusov s tem umetnim gnojilom, da se prigrasijo v mestni plinarni, kjer dobe za letos to gnojilo zastonj. Zavezati se pa morajo, da bodo natančno po tukajšnjih navodilih gnojili in o uspehu poročali Kmetijski družbi.

Kmetje, začnite s knjigovodstvom!

Naši kmetje se še vedno ne morejo pripraviti do tega, da bi začeli voditi računске zapiske o svojem gospodarstvu, in posledica tega je, da kmet koncem leta ne more izkazati takih dohodkov, kakor bi bilo po njegovem marljivem letošnjem delu pričakovati. Vzrok je ta, ker dela samo z rokami, premalo pa z možgani. Če mu gre slabo, zvrtača krivdo deloma na drage delovne moči, deloma na davke, na draginjo vsakdanjih potrebščin, na slabjšo rodovitnost zemlje, na slabe cene pridelkov v primeri s cenami potrebščin, ki jih mora sam kupovati, itd. Vsi ti razlogi so več ali manj resnični in vedno težje postajajo življenjske razmere našega kmeta, v katerih mu bo težko vzdržati.

Eden izmed tolikih vzrokov propadanja kmetij, bo v bodočnosti pomanjkanje prave varčnosti, ker so se kmetje v vojni in povojni dobi navadili izlahka izdati velike svote, četudi malovrednega denarja, torej nekaka izguba zaupanja v vrednost lastnega denarja.

Toda najvažnejši vzrok propadanja vsake kmetije leži pač vedno v dejstvu, ker kmet sam ne ve, kateri del njegove kmetije je aktiven in kateri je pasiven, to se pravi, katera panoga mu prinaša dobiček, katera pa izgubo. Le vprašajmo navadnega kmeta, naj pove, koliko ga je letos stalo obdelovanje vinograda, oziroma počim pride njega samega stati en liter doma pridelanega vina, ali koliko stroškov je imel z doma vzrejenimi voli, ki jih je zadnjič prodal na sejmu, ali koliko ga stane kg doma pridelane pšenice itd., pa ne bo vedel odgovora. Potem se ne smemo čuditi, če se kmet leta in leta bavi s takimi kulturami, ki mu redno prinašajo izgubo. Da bi naši kmetje redno zapisovali vse svoje delo in vse stroške, ki so jih med letom imeli na kmetiji in da bi te stroške koncem leta lepo razdelili na vsak pridelanek, potem bi drugače začeli gospodariti.

Vsak kmetovalec se ne bavi s kmetijstvom samo za zabavo, ampak mora iz tega živeti. Vsled tega mora na svojem zemljišču gojiti le tiste rastline, v hlevu imeti le tako živino, ki mu donaja koristi. Kar je združeno z izgubo, to se mora poboljšati ali pa izginiti iz gospodarstva. Da pa kmet to v resnici izve, zapisovati mora vse dohodke in stroške, in sicer tako pregledno, da je iz teh števil razviden uspeh vsake kmetijske panoge posebej.

Knjigovodstvo je kmetu neobhodno potrebno. S pomočjo natančnega knjigovodstva ne izve kmet samo, ali je v letu kaj zaslužil, ampak ono mu tudi pove, kaj sme in kaj ne sme delati, če hoče dobro gospodariti. To zapisovanje mora biti natančno in zahteva tudi nekaj truda, ta trud se izplača veliko bolj nego marsikatero drugo važno delo.

Pri knjigovodstvu je glavna stvar točnost, kajti le s tem doseže to tudi svoj namen in ima tudi svojo vrednost. Zapisovati se pa mora vse važne in manj važne dogodke. N. pr.: kmet si vzredi par volov, ki ju potem, ko sta tri leta stara, proda na sejmu. Pri tem zapiše koliko lepih tisočakov je za njiju dobil. S tem pa še ne ve, ali je s tema voloma imel dobiček ali izgubo; kajti tiste številke, ki mu povedo, koliko sta ta dva vola tekom teh treh

let njega samega stala, so bolj zamotane, kakor kupnina, ki jo je naenkrat vtaknil v žep. Računati mora, koliko ga je stala krma za teh par volov vsa tri leta, in sicer od časa, ko sta prišla na svet, koliko postrežba, stavbe itd. in pri današnjih negotovih valutnih razmerah, razliko v denarni vrednosti v dobi vzdrževanja volov. Od teh stroškov mora zopet odbiti koristi, ki jih je med tem časom imel z njima, n. pr. z vožnjo, gnojem ali s čim drugim. Šele sedaj naj pogleda, koliko je ostalo od izkupička prodanih volov: to je njegov čisti dobiček, ali pa, če še kaj primanjkuje, pa izguba. Kmet naj bo torej pri knjigovodstvu natančen!

Knjigovodstvo je tudi velikega pomena pri predpisovanju davkov, kajti na podlagi knjig mu bo lahko dokazati, da ni imel takih dohodkov, kakor mu jih predpisuje davčna oblast. S tem si veliko prihrani.

Kmetovalci! Začnite torej zapisovati in računati! Le na podlagi pravega knjigovodstva boste zamogli ubrati pravo pot v zboljšanje svojega gospodarstva. Dandanes noben umen kmet ne more izhajati brez natančnega knjigovodstva.

Poročilo

o delovanju Kmetijske družbe za Slovenijo leta 1921.

(Dalje.)

Da se zvišajo pridelki na krmi, je družba nabavljala razna deteljna in travna semena, ter jih po nizki ceni oddajala svojim udom. Za zboljšanje travnikov je priporočala rabo travniških bran, ki jih je tudi sama naročila in oddajala svojim udom.

Da se dobri kmetijski stroji med našim kmetijskim ljudstvom čim bolj razširijo, je pluge, njivske brane, travniške brane, mlatilnice, slamoreznice in razne druge stroje oddajala podružnicam in revnejšim kmetovalcem po znižani ceni. V tem jo je država podpirala s primerno podporo, s pomočjo katere se je razno orodje podružnicam in udom pripuščalo po mnogo nižjih cenah, nego ga je bilo dobiti v trgovinah.

V tem letu se je uprava državnih monopol odločila, da začne v Sloveniji saditi tobak, ter s tem pomaga produktivno revnejšim krajem do primernih dohodkov. Določila je okraje, ki bi bili primerni za kulturo te dobičkanosne rastline in oddajala sadike brezplačno onim kmetovalcem, ki so se odločili za gojitev te rastline. Kmetijska družba je to akcijo po svojih močeh podpirala.

Vinarstvo in kletarstvo.

Kmetijska družba šteje nad polovico svojih udov med vinogradnike, vsled česar je njena dolžnost, da se za to panogo čim bolj pobriža. To je tudi vzrok, zakaj je v „Kmetovalcu“ toliko spisov o vinarstvu in kletarstvu. Brez dvoma je ta kmetijska panoga izmed najintenzivnejših panog. Vsled tega zahteva tudi večjo pažnjo, nego katera druga. Družba je torej posvečala vinarstvu precejšnjo pažnjo, ter zastopala koristi vinogradnikov v vseh prilikah, kjer je bilo to le mogoče. Posebno je bilo treba paziti o priliki pogajanj za sklep trgovskih pogodb z inozemstvom, da bi naše vinarstvo ne bilo prizadeto po morebitni konkurenci iz drugih držav. Dalje je bilo treba ukreniti potrebne korake, da se omogoči izvoz našega vina posebno v severne nevinorodne kraje države, da se vnovči domača nadprodukcija vina in s tem izboljša tudi državna trgovska bilanca. Žal, da so valutne razmere preprečevale izvoz naših vin.

Da se izvoz in prevoz vina pospeši, je družba zahtevala od vlade, da zniža tarife po železnici, dovoli prosti uvoz in izvoz vinske posode in določi izvozne premije za velike mno-

žine izvoženega vina. Dalje je družba energično nastopila proti novi naredbi o trošarini na vino, ki je bila izdana v veliko škodo naših vinogradnikov. Posrečilo se je, da se je ta zakon, četudi ne popolnoma izpremenil, vsaj zelo omilil, kolikor so pač dopuščale državne koristi.

Ker je v minulemu letu bila slaba vinska in še slabša sadna letina, so kmetovalci in sadjarji bili primorani napraviti si domače pijače za družino in delavce. V ta namen je družba skušala doseči od vlade dobavo sladkorja, davka in trošarine prostega, in sicer samo v namen, da se z njim napravijo domača pijača. Toda vlada tej prošnji ni ugodila, češ da je državno finančno stanje neugodno.

Vinogradnikom je družba priskrbovala vsa sredstva, ki so potrebna za pokončevanje trtnih škodljivcev (galica, bosnapasta, žveplo itd.) in tudi sredstva, potrebna v kletarstvu (eponit, želatino, žveplene trske in druge).

Sadjarstvo.

To pri nas najbolj razširjeno panogo kmetijstva je družba podpirala z oddajo sadnih drevesc iz družbene drevesnice. Žal je bilo število za oddajo primernih drevesc precej omejeno, znašalo je namreč 13.050, vsled česar ni bilo mogoče ustreči željam vseh sadjarjev. Povpraševanje po sadnih drevesih po vojni je bilo zelo intenzivno, ker med vojno ni bilo dobiti ne divjakov in ne delavcev, ki bi te pocepili. V splošnem pa je prevzelo pospeševanje sadjarstva „Sadjarsko društvo za Slovenijo“, ki je bilo ustanovljeno 20. februarja 1920. l. ter začelo zopet z izdajo svojega glasila „Slovenski Sadjar“.

Konjereja.

Družba je podpirala konjerejo po svojih močeh ter izdajala v ta namen posebno mesečno prilogo „Konjerejec“. Glavno delo za pospeševanje konjereje je pa bilo prepuščeno samostojnima odsekoma Kmetijske družbe, in sicer: Konjerejskemu odseku I. za Kranjsko in Konjerejskemu odseku II. za Štajersko, Koroško in Prekmurje. Ta dva odseka sta svojo nalogo izvrševala v popolno zadovoljstvo konjerejcev.

Živinoreja.

Kmetijska družba je, kakor že v prejšnjih letih, posredovala nakup in prodajo plemenske živine ter tozadevni nakup in pospeševanje redno objavljala v „Kmetovalcu“. Dalje je podpirala nabavo plemenjakov vsake vrste. Podeljevala je podpore za nabave plemenskih bikov, ovnov, merjascev in kozlov. Glavna smer delovanja v živinoreji je morala biti: izboljšanje domačih pasem samihizsebe z izbiro, kar je sicer počasno, ampak najbolj uspešno delo. Pri tem se je šlo pri goveji živini v prvi vrsti za zboljšanje mlečnosti pri naših domačih pasmah. K izbiri plemenjakov v domačih pasmah so nas prisilile splošne gospodarske razmere, vsled katerih je bila dobava bikov iz inozemstva naravnost nemogoča.

Načela, ki smo jih zasledovali v govedoreji, so nam morala biti merodajna tudi v prasičereji in ovčereji. Plemenske merjasce smo izbirali iz domačih vzrejevališč, ki imajo še precej dober material. Pri povzdigi ovčereje nam dobro služi solčavska, oziroma jezerska ovca, ki je dobro znana tudi v Avstriji že iz prejšnjih let. V tem letu so Avstrijci sami prišli k nam kupovat solčavsko ovco, da z njo izboljšajo svojo domačo pasmo. Na željo gorenjskih ovčerejcev, je Kmetijska družba navzlic temu skušala nakupiti nekaj bergamaških ovnov v Italiji, da se zboljša gorenjska ovca, oziroma da se osveži kri gorenjske pasme. Ker so pa bile cene tem plemenjakom — plemenskim ovnom — z ozirom na valuto izredno visoke, je morala Kmetijska družba zaenkrat opustiti vsako njih nabavo.

Družba je tudi podpirala razstavo goveje živine, ki so jo priredile kmetijske podružnice radovljiškega okraja na Bledu dne 8. septembra 1921. Uspeh te razstave je bil zado-

voljiv, četudi ni bilo na razstavi tako lepe gorenjske živine, kakor smo si jo želeli, ker je lanska suša posebno na planinah zelo neugodno vplivala na razvoj živinoreje.

Za nakup plemenskih bikov je družba v l. 1921. izdala državnih podpor v znesku 227.432 K. Subvencijskih bikov je bilo skupno 68. Podpore so znašale do ene tretjine nakupne svote. Ker je bilo plemenskih bikov dovolj, se je moralo strogo na to paziti, da se je dalo subvencije samo za prvovrstne plemenjake. Državni živinorejski instruktorji so imeli nalogo vsakega bika, ki je prihajal v poštev za podporo, pregledati in podati o njem svoje mnenje, potem šele je družba podelila podporo.

Premovanje in pregledovanje goveje živine se lansko leto ni moglo vršiti, ker je primanjkovalo državnih sredstev.

Za nabavo plemenskih merjascev je družba razdelila 19.516 K. S tem se je nabavilo 53 plemenjakov. Podpore so znašale polovične nakupne cene, razentega je družba krila tudi prevozne stroške.

Plemenskih ovnov in kozlov se je nabavilo 62, za katere se je dodelila podpora v znesku 20.856 K. Podpore so znašale do polovične nakupne cene, ter so se istočasno krili tudi prevozni stroški.

Ribarstvo.

Ker ribarski odbor za Slovenijo še ni bil sestavljen, je družba še vedno vodila posle te korporacije: izdajala je ribarske knjižice, pobirala ribarske takse, podajala mnenja o ribarskih zadevah in sploh vodila vse posle, ki jih dandanes vodi ribarsko društvo. Koncem junija 1921. se je vršilo zborovanje ribarskih upravičencev za vso Slovenijo, na katerem se je ustanovilo slovensko ribarsko društvo, ter se je izvolil novi ribarski odbor. Ta odbor je potem na podlagi odloka pokrajinske uprave za Slovenijo, oddelka za kmetijstvo, prevzel vse posle, ki jih je vodila do tedaj Kmetijska družba, četudi le provizorno.

S tem bi bilo v kratkih črtah orisano delovanje Kmetijske družbe v letu 1921. na strokovno-kmetijskem polju. Preostaja nam še obrniti pogled na delovanje družbe, v kolikor se tiče nabave in oddaje kmetijskih potrebščin, t. j. blagovnega prometa.

Blagovni promet.

Izmed glavnih nalog, ki jih Kmetijska družba po svojih pravilih mora vršiti, je posredovanje nakupa in oddaje gospodarskih potrebščin brez dobička za svoje ude. To nalogo je družba tudi v tem letu v polni meri vršila. Opozoriti je treba pa tudi na to, da je bila dobava blaga v letu 1921. posebno iz inozemstva zvezana z velikimi težočami, kajti prevozne razmere po železnicah so bile še neurejene in tudi inozemske države kakortudi carinske omejitve so povzročale ovire na vseh koncih in krajih. Da se blagovni promet ni mogel povspeti do tiste višine, kakor pred vojno, je bilo krivo tudi to, ker so kmetovalci z ozirom na prodajno ceno kmetijskih pridelkov smatrali cene različnih potrebščin veliko previsokim.

Priskrba umetnih gnojil je brez dvoma najboljša sredstvo za pospeševanje kmetijske produkcije, vsled česar je tudi družba tej panogi obračala čim večjo pažnjo ter skušala dobavljati tudi tiste vrste umetnih gnojil, na katere so bili kmetovalci pred vojno vajeni. Iz inozemstva je bilo mogoče dobiti samo kajnit in kalijevo sol, drugače pa smo bili navezani samo na umetna gnojila, ki jih proizvajamo v naši državi in specielno v Sloveniji.

Izmed dušičnatih gnojil sta bila na razpolago samo apnov dušik in rožena moka. Izmed kalijevih gnojil pa kajnit in 40% kalijeve sol. Izmed fosfatnih gnojil kostni superfosfat, razne vrste kostnih mok in gnojilna štupa

iz mezdre. Umestno pa je, da primerjamo množino oddanih gnojil v zadnjih treh letih. Družba je nabavila in razdelila sledeče množine:

V letih	1919	1920	1921
apnov dušik	400 q	2000 q	1100 q
rožena moka	300 "	200 "	50 "
kajnit	—	—	4300 "
40% kalijeva sol	200 "	—	1550 "
kostni superfosfat	400 "	3200 "	4350 "
razne kostne moke	650 "	1400 "	2775 "
Skupno	3950 q	6800 q	14126 q

(Dalje sledi.)

KMETIJSKO ŠOLSKE VESTNIK.

Kmetijski pouk po deželi: Oddelek za kmetijstvo priredi v drugi polovici meseca decembra sledeče poučne sestanke oz. tečaje in predavanja: 1. v nedeljo, 17. t. m. v Čatežu ob polosmih zjutraj v Šoli (predavanje o živinoreji pom. okr. ekonomu Ambrož); v Velenju (o uporabi umetnih gnojil, o travništvu in živinoreji, okr. ekonom Wernig); v Gor. Logatcu v Šoli (o kmetijskem zadružništvu, pom. okr. ekonom Matjašič); pri Sv. Križu pri Litiji po maši v Šoli (o izobrazbi kmeta, o poljedelstvu, pom. okr. ekonomu Jereb); v Vavtvasi po prvi maši v Šoli (o ravnanju z letošnjim vinom in o pridelovanju krme, okr. ekonom Kafol); v Štrekljencu v Šoli ob dveh popoldne (o racij. gnojenju in o umetnem gnojenju, pom. okr. ekonomu Konda).

2. V nedeljo, 24. t. m. v Škocjanu ob sedmih zjutraj v Šoli (o gnojenju vinogradov, pom. okr. ekonomu Ambrož); v Pamečah na Štajerskem (o umetnem gnojenju, o reji male živine in drobnice, okr. ekonom Wernig).

3. 27. do 29. t. m., namreč v sredo, četrtek in petek v Metliki (poučni kmetijski tečaj, pom. okr. ekonomu Konda).

4. V nedeljo, 31. t. m. v Boštanju v Šoli ob osmih zjutraj (o podsajenju starih vinogradov, pom. okr. ekonomu Ambrož); v Šmartnem pri Slovenjgradcu (o umetnem gnojenju, o živinoreji in ravnanju z jabolčnikom, okr. ekonom Wernig); v Žiberčah pri posestniku Moloku (razprava o dretnaži močvirnate doline pri Žiberčah, pom. okr. ekonomu Matjašič).

Kmetijski tečaji na Grmu. Tekom januarja in februarja 1. 1923. se vršijo na državni kmetijski šoli na Grmu sledeči trodnevni tečaji za praktične gospodarje: 1. Kletarski tečaj 18., 19. in 20. januarja; 2. sadjarski tečaj 12., 13. in 14. februarja; 3. tečaj za pridelovanje in umno uporabo krme 19., 20. in 21. februarja 1923. Tečaji so teoretični in praktični ter se pri njih gospodarji lahko v dotični stroki dobro poučijo. Ker je pouk zelo važen, je želeli, da se ga udeleži čim več gospodarjev. Oddaljenim revnim gospodarjem se dovoli prispevek v hrani na zavodu. Kdor tega želi, se mora izkazati s potrdilom županstva. Priglasitve sprejema ravnateljstvo drž. kmetijske šole na Grmu, p. Novo mesto, in sicer za 1. tečaj do 31. decembra t. l., za 2. in 3. tečaj pa do 20. januarja 1. 1923.

Gospodinjki tečaji po deželi. Oddelek za kmetijstvo je v letu 1920./21. in 1921./22. priredil skupaj 29 gospodinjkih tečajev po deželi s skupnim številom 525 udeleženk. L. 1920./21. se je vršilo 15 tečajev s 274 udeleženkami, l. 1921./22. pa 14 tečajev s 251 udeleženkami. Od teh odpade na Štajersko 22 tečajev s 397 gojenkami in na Kranjsko 7 tečajev s 128 deklet. Kakor se vidi, se Štajerci bolj potegujejo za te tečaje kakor Kranjci. Letošnje jesen se je otvorilo 6 takih tečajev, in sicer v Radovljici in v Leskovcu pri Krškem, v Gotovljah pri Žalcu, v Konjicah, v Št. Janžu na Dravskem polju in v Baltincih v Prekmurju. Prihodnji tečaji se prično z mesecem januarjem. Ti tečaji trajajo po 10 tednov. Povprečno število deklet, ki obiskujejo te tečaje, znaša za en tečaj 18.

NOVE NAREDBE.

Novi vinogradniški zakon. Vsled odloka ministrstva za poljedelstvo in vode z dne 18. novembra t. l., št. 33.020/IV., se objavlja sledeče:

V dodatku k Službenim Novinam od 9. oktobra t. l., št. 224., stran druga, je proglašen in objavljen zakon o obnavljanju in pospeševanju vinogradništva, ki je podpisan dne 30. decembra 1921. in ki ima obvezno moč z 9. oktobrom t. l.

Od tega dne se po čl. 24. tega zakona razširja isti na vso državo ter od tedaj imajo spadati vse državne trtnice v vsej kraljevini, vinogradniške in enološke postaje in potovalni učitelji za vinogradništvo in vinarstvo pod neposredno strokovno nadzorstvo poljedelskega ministrstva, odnosno njegovega oddelka za vinogradništvo in sadjarstvo.

Na temelju zadnjih dveh odstavkov čl. 8. tega zakona, ne morejo privatne trtnice, iz katerih se prodajajo trte ljudstvu, obstojati brez naročitega dovoljenja g. ministra poljedelstva in vode, a njihov obrat je podvržen nadzorstvu strokovnih organov tega ministrstva.

Po čl. 23. imenovanega zakona je prepovedano tako po državnih in privatnih trtnicah kakortudi po vinogradih razmnoževanje in sajenje onih hibridov ameriške trte in hibridov med ameriško in evropsko trto, ki rode neposredno brez cepljenja, kakor so to: Otelo, Herbemont, Vijala, Delavare, Sasaroš, Hibritran, Izabela, York Mad. itd. Izvzeti od tega so samo oni hibridi, za katere da posebno dovoljenje ministrstvo za poljedelstvo in vode.

Da bi se zamoglo v kar najkrajšem času izvesti odredbe tega zakona, pozivajo se okr. glavarstva (ekspoziture) vinorodnega dela pokrajine da:

zbero čimpreje vse podatke v privatnih trtnicah svojega področja in da semkaj predlože tozadevne popise, oz. sezname onih oseb, ki se bavijo s prodajo cepljenih in necepljenih trt najkasneje do 24. t. m.

Vsi lastniki privatnih trtnic morajo vložiti pri ministrstvu za poljedelstvo in vode prošnjo za dovolilo, da smejo imeti trtnico za razmnoževanje in prodajo trt.

Kmetijski organi (okrajni ekonomski) pri okraj. glavarstvih naj prevzamejo takoj nadzorstvo in kontrolo vseh v okraju se nahajajočih privatnih trtnic v pogledu kakovosti in čistovrstnosti vseh trtnih sadežev (ključi, sajenke, cepljenke), ki se proizvajajo za prodajo prebivalstvu. Pri tem je posebno paziti na to, da se prepreči prodaja in saditev že omenjenih hibrid, ki rode neposredno brez cepljenja in katerih razmnoževanje je po čl. 23. ponovno navedenega zakona prepovedan. Ves trtni material (ključi, sajenke, cepljenke) poedinih privatnih trtnic, pridelan v tekočem letu, je natančno popisati in seštetiti ter dotične popisne obnem z gori zahtevanimi podatki semkaj predložiti.

Po čl. 12. tega zakona se vrši prevoz trt, namenjenih za napravo vinogradov ali trtnic, kar se dokaže s potrdilom pristojnega upravnika drž. trtnice ali drevesnice, brezplačno in brzovozno na vseh železnicah kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Potrdilo za prevoz trt izdajajo tudi kmetijske šole, ako imajo lastne trtnice.

Za trte iz privatnih trtnic, ki so priznane, oz. dovoljene od ministrstva za poljedelstvo in vode, izdajajo potrdila za prevoz oni drž. organi, ki imajo nadzor in kontrolo nad temi trtnicami.*

Znižani tarifi za krmo. Pokrajinska uprava za Slovenijo, oddelek za kmetijstvo v Ljubljani, naznanja, da veljajo uverjenja za prevoz živinske krme po znižani tarifi.

* Op. uredništva: Priporoča se podružnicam, organizacijam in vinogradnikom sploh, da podajo Kmetijski družbi svoje mnenje o tem zakonu.

ni ceni iz Hrvatske, Vojvodine, Srema, Vzhodne Slavonije, Podunavja in Bosne za vse proge državne in južne železnice
• d 1. decembra t. l. dalje.

Uvoz vina v Švico. Pooblaščenca trgovska agencija v Ženevi obvešča, da je švicarska vlada zabranila uvoz vina v sodih do 13% alkohola kakortudi mošt za sladka vina. Zabrana je stopila v veljavo 19. oktobra t. l.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI.

Na vsa kmetijsko-gospodarska in druga vprašanja, ki dohajajo na Kmetijsko družbo za Slovenijo ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovarja se edino le na vprašanja udov, ki so podpisana s polnim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčevega imena, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki pridejo pravočasno pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi pismenega odgovora na svoje vprašanje, mora priložiti 2 dinarja za stroške. Odgovori na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarski, zlasti pravni, morejo biti seveda le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 147. Vino, ki mi je v sodu zavrelo in postalo motno, se v kupici na zraku izpremeni in počrni. **Kako popravim zavrelo in motno vino?** (M. L. v L.)

Odgovor: Vaše vprašanje je precej nejasno, ker se ne ve, če je vino res zavrelo, ali če samo počrneva. Če je res zavrelo in ima zoprni okus, potem ni z njim nič napraviti. Če pa še ni tako pokvarjeno, potem ga lahko prekuhate v žganje; ali pa pretočite v prav močno zažveplan sod, ne s sesalko, marveč s škafi, da pride čim več v dotiko z zrakom. Pozneje vržete lahko vse skupaj na sveže, zdrave, že iztisnjene vinske tropine. Rjavo ali rdečo barvo odpravite že precej z močnim žveplanjem; popolnoma pa z dodatkom epinita (5—6 dkg na hl). S poslednjim vzamete vinu tudi zoprni okus. Če pa vino črni, bo temu vzrok spojina z železom, ki je prišlo na neznan način v vino. Zgornje zdravljenje tudi to kolikortoliko odpravi. **Gč.**

Vprašanje 148. Na vrtu imam krtico, ki rije po gređicah in provzroča pri zelenjavi precejšnjo škodo. **Kako preženem krtico iz vrta?** (A. P. v R.)

Odgovor: Krtico se najhitreje in najlažje prežene z ogljikovim žveplecem. Iz navadnega pivnika se napravi kepo, ki se jo napoji z ogljikovim žveplecem, postavi v luknjo krtišča in s kakim kolcem potisne kolikor mogoče globoko v rov. Nato se vsuje na luknjo lopato zemlje ter jo močno stępta. Ogljikov žveplec, ki je jako hlapljiv, se razširi po rovu in pomori ali vsaj prežene krtice, ki se nahajajo v njem. Pri tem delu se pa mora paziti, da ne pride v bližino ogenj, n. pr. goreča smotka itd., ker je ogljikov žveplec silno vnetljiv. Sploh se mora s tem sredstvom vedno zelo previdno ravnati, ker je ta snov zelo jedka in strupena ter močno osmоди kožo, če pride z njo v dotiko.

Vprašanje 149. Kakor hitro pritisne malo hujši mraz, moje kokoši ne nesejo več jajec, navzlic temu, da jim pokladam precej zrnate krme. **Kako naj ravnam s kokoši, da mi bodo tudi pozimi nesle?** (A. R. v P.)

Odgovor: Da bodo kokoši tudi pozimi nesle dovolj jajec, so za to potrebni tri pogoji: primerna starost, tečna in mešana krma ter toplota. Skušnje so pokazale, da stare kokoši pozimi le malo neso. Pač pa so prav rodovitne tudi pozimi one kokoši, ki so se izvalile v času od začetka marca do konci aprila. Podložiti je torej kokošim kolikor mogoče zgodaj, torej že februarja ali marca, da se vzgoji marčna ali april-ska piščeta, ki postanejo že prihodnjo zimo dobre jajčarice. Hrana pozimi ne sme obstojati samo iz zrnja, ampak tudi iz zelenjave in mesnih odpadkov, posebno iz zdrobljenih ali zmletih kosti. Kurnjak, kjer kokoši prezimijo, mora biti dovolj topel, da ni treba živalim porabiti vse hrane za ogrevanje telesa, ampak da jim jo ostane dovolj tudi za napravo jajec.

Tudi pitna voda naj bo primerno mlačna. Pokladanje klajnega apna tudi pospešuje nesenje jajec.

Vprašanje 150. Naši mlinarji so zopet začeli jemati kot mlevnino žito, vsled česar nam kmetom pride mleto domačega žita še precej draga. Svojčas je bilo mlinarjem prepovedano jemati žito kot mlevnino in je bila ta določena v denarju. **Ali smejo mlinarji jemati žito kot mlevnino?** (R. P. v Ž.)

Odgovor: Glede tega vprašanja so veljale svojčas sledeče zakonite določbe: Zakon od 24. julija 1917. l. je dal vladi pravico, izdajati za mline predpise, ki jih je ta med vojno tudi izdajala. Tudi po vojni še je Deželna vlada v Ljubljani 29. novembra 1919. in 13. aprila 1920. izdala predpise za mline, po katerih je bilo določeno, da mora mlinar kot mlevnino jemati samo denar in je bila tudi višina te mlevnine določena. Te naredbi so bile pa samo začasne, ker ni bilo še ustave. Ustava z dne 28. junija 1921. pa določa, da vsi začasni zakoni in naredbi, ki so bile izdane po prevratu, izgubijo veljavo, ako jih vlada v teku treh mesecev po sprejetju ustave ne predloži zakonodajnemu odboru skupščine v potrditev. V seznamu naredb, ki so bile v tem roku predložene, pa naredb zaradi mlinov ni, torej so razveljavljene. Ostane v veljavi torej samo še zakon pred prevratom od 24. julija 1917., ki daje vladi pravico, da izda tozadevne predpise, če hoče. Medvojni predpisi za mline pa so bili razveljavljeni z naredbi Narodne vlade od 29. novembra 1919., ki se nanaša na isto snov. Ta naredba je pa bila razveljavljena, ker ni bila predložena v pravem času v potrditev. Novih predpisov vlada dosedaj ni izdala. Za višino pri mlevnini je pa sedaj merodajen zakon • pobijanju draginje od 30. decembra 1921., ki prepoveduje obrtnikom zahtevati pretirane cene. Kakor je iz tega razvidno, mlinar nikakor ni dolžan, jemati samo denar, ampak sme vzeti tudi žito.

Vprašanje 151. Naša soseska ima v hribih precej lesa, ki bi ga radi spravili v dolino. Sosednji vaščani nam pa branijo voziti po njih potih, ki sicer niso javna, ampak zasebna. **Ali moremo les iz gozda voziti po tujih potih?** (F. St. v Ž.)

Odgovor: Vsak posestnik gozda ima pravico posekani les iz svojega gozda odpeljati; in če nima lastnega pota, sme to storiti tudi po tujem svetu proti primerni odškodnini. Vam so na razpolaganje zasebna pota; lastniki teh potov Vam pa ne smejo braniti po njih izvažati lesa, pač pa smejo od Vas zahtevati za to pravico primerno odškodnino, oziroma tudi popravo poti, v kolikor ste jo Vi s svojo vožnjo pokvarili. Za to pravico je merodajen § 24. cesarskega patenta z dne 30. decembra 1852., ki je še sedaj veljaven. **Ta paragraf slove:** „Vsak posestnik je dolžan pridelke gozda, ki se jih ne da drugače ali le z velikimi stroški proč spraviti, pustiti spravljati čez svoje posestvo. (To velja torej tudi za tuja zasebna pota.) To se mora zgoditi na način, ki je najmanj škodljiv in je lastnik tujega posestva upravičen od gozdnega posestnika zahtevati povrnitev storjene škode. O potrebi spravljanja lesa čez tuje posestvo odločuje okrajno glavarstvo potem, ko je zaslišalo mnenje izvedencev. To oblastvo sme tudi odrediti začasno odredbo v stvari. Če se stranke s tem ne zadovoljijo, jim je dovoljen priziv na višjo instanco, t. j. sedaj na Pokrajinsko upravo za Slovenijo v Ljubljani. Ako se glede odškodnine ni doseglo sporazuma potom politične uprave, potem sme nezadovoljna stranka tudi sodnim potom postopati. Spravljanje lesa se pa ne sme zabraniti, kakor hitro lastnik gozda založi začasno določeno odškodnino.“

KMETIJSKE NOVICE.

Oddaja trt iz državne trsnice pri Novem mestu. V državni trtnici v Bršlinu pri Novem mestu se bodo tudi letos oddajale cepljenke in ameriške podlage (ključi, bilje oz. korenjaki) po sledečih cenah, ki veljajo za en komad: I. cep-

lenke 1-50 Din. (6 K); 2. ameriški ključ (dolgi 45 cm): a) I. vrste 15 para (60 vinarjev) za komad; b) II. vrste 7-5 para (30 vinarjev) za komad; 3. bilje ali korenjaki: a) I. vrste 30 para (1-20 K) za komad; b) II. vrste 15 para (60 vinarjev) za komad. Večja naročila se bodo upoštevala le tedaj, če prinese naročnik od županstva potrdilo, da potrebuje naročeni trtni material le za svojo rabo. Naročila se sprejema do 1. februarja l. 1923. pri vodstvu drž. trtnice, drž. okrajnemu ekonomu v Novem mestu (s sedežem na glavarstvu).

Ocena knjig.

A. Janša, *Nauk o čebelarstvu* III. izdaja, priredil Fr. Rojina. Dodatek Albertijev-Znideršičev panj je spisal M. Humek. — Knjiga velja 24 Din. in se dobi v Jugoslovanski knjigarni. — Tretja izdaja te knjige je izšla skoro po 150 letih, odkar je na Dunaju umrl najslavnejši slovenski čebelar, Anton Janša, mož svetovnega slovesa. Njegova knjiga je izšla v raznih jezikih in v mnogih ponatisih. Janša je bil izredno natančen opazovalec in čebelarški velem, da mu svetovna čebelarstva literatura ne pozna sovrstnika. Njegova teorija se je obdržala do danes. Čebelarstvo za Slovenijo je ob svoji letošnji 25 letnici dalo pobudo za novo izdajo Janšetove knjige, da primerno proslavi zasluženega čebelarkega strokovnjaka. S to svojo knjižico je Janša svojčas pripravil kranjski panj do veljave. Nastala je pa potreba, da se opiše tudi moderno čebelarstvo, vsled tega je M. Humek kot dodatek tej knjigi dodal še opis Albertijev-Znideršičevega panja in kako v njem čebelarimo. Ta dodatek se razdeli v dva dela: I. Albertijev-Znideršičev panj in njegova uredba in II. Čebelarstva opravila v A. Ž. panju. Humekova razprava je jasna in vsakemu čebelarju razumljiva. Janšetova knjiga s Humekovo razpravo vred zasluži vsako priporočilo in uspeh ji je zagotovljen, kajti brez te knjige ne bo mogel čebelariti niti eden slovenski čebelar, ki ima kaj zmisla za napredok.

Sadje v gospodinjstvu. Kratek navod o ravnanju s sadjem, o domači sadni uporabi in o konserviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinje in dekleta priredil Martin Humek, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. Pojasnjena s 13 barvanimi prilogami in 42 slikami. II. pomnožena in popravljena izdaja. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 30 Din. — Vsakovrstno sadno drevje je bilo letos bogato obloženo z darom božjim. Mnogi skrbni sadjarji so ostali pred vprašanjem, ki jim druga leta ni delalo preglavice; niso namreč vedeli, kako bi sadje porabili, da bi bilo več zaleglo. Marsikateri gospodar, ki je druga leta skrbno potrgal in shranil sadje za zimo, ali ga pravočasno prodal, ga je moral letos otrestiti in je prišel ob lep dobiček, ki bi mu ga nudilo sadje pri pravilnem postopanju. Nujno potrebno je torej, da so naše gospodinje, tudi mestne, ako imajo priliko po nizki ceni nakupiti sadje, poučene, kako naj z njim ravnajo, da jim pride najbolje v korist in užitek, oziroma, da se jim ne pokvari. Shranjevanje tudi poznega zimskega sadja je odvisno od mnogovrstnih okoliščin. Zato se moramo dobro poučiti, katero sadje se shrani in katero takoj porabi, ali predela in kako predelava ter zakaj. Knjiga „Sadje v gospodinjstvu“ obsega vsa potrebna zlata pravila, kako ravnajmo in postopajmo s sadjem, da nam pride v korist in kako ga predelajmo, da pri njem ničesar ne izgubimo. Ne samo za gospodinjke šole, za vsakega sadjarja in vsako gospodinjko je knjiga nujno potrebna in nadvse koristna. Kdor se bo držal navodil te knjige, bo dobro in z malim trudom porabil svoj sadni pridelek.

Breskev in marelica. Navodilo kako ju vzgajajmo in oskrbujmo. Priredil Martin Humek, višji sadjarski nadzornik v Ljubljani. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena 12 Din. — Malokateri naših sadjarjev zna gojiti in pravilno

ravnati z breskvijo in marelico, ki rodita izmed vseh naših sadnih plemen najplemenitejši sad. Knjiga je vsled tega za naše sadjarje eminentne važnosti. Peča se v prvi vrsti z negovanjem in pridelovanjem breskve, v drugi vrsti pa z vzgajanjem marelice. Obsega izredno zanimiva poglavja in je okrašena z 22 slikami in dvema barvanima prilogama. — Knjigo priporočamo vsem, ki imajo priliko gojiti to žlahtno drevje, oziroma se zanimajo za sadjerejo.

DRUŽBENE VESTI.

P. n. gg. družbene ude vljudno opozarjamo, da so podružnični načelniki že prejeli nabiralne pole za udnino za leto 1923., ki znaša 20 dinarjev. Udnina se mora pobrati najkasneje do 31. decembra t. l. Vsi oni gg. družbeni udi, ki niso še izročili udnine načelniku, tajniku ali blagajniku podružnice, naj to nemudoma store. Potrebno je namreč, da udje čimprej poravnajo svojo dolžnost, da ima upravništvo „Kmetovalca“ dovolj časa urediti nadaljnje določanje tega lista udom Kmetijske družbe.

Vsakega dosedanega uda, oziroma naročnika prosimo, naj ostane zvest Kmetijski družbi tudi v novem letu ter naj pridobi vsaj še po enega uda. Teh 20 dinarjev bo lahko vsak, tudi najmanjši kmet, zmogel. Za to malenkostno svoto dobi vsak ud ne samo gospodarsko-strokovni list „Kmetovalec“, ampak tudi razne gospodarske potrebščine po znižanih cenah. Družba sama pa od velikega števila udov nima nikakega gmotnega dobička, ker jo list stane veliko več nego dobi za udnino. Pač pa pridobi družba z velikim številom udov na ugledu in na moralni moči, kar je nujno potrebno, če hoče uspešno zastopati koristi in težnje kmetovalcev. Močna družba, ki ima zaslonbo v velikem številu kmetovalcev, bo lahko mnogo dosegla v njih prid.

Družbeni udje se nujno naprošajo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave na 1. in 2. strani inseratnega dela „Kmetovalca“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih v svojem listu objavlja, zato naj udje naročajo le tiste predmete, ki so tam naglašeni. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj naslov; ime in priimek, kraj svojega bivanja, hišno številko, pošto in železniško postajo. Ta naslov naj bo v pismu označen, kajti na ovitku se večkrat izgubi.

Plačevanje blaga. Pri naročevanju blaga je najumestneje in za družbene ude najceneje, če naročijo svoje potrebščine potom podružnice. Na podstavi cen v „Kmetovalcu“ plačajo udje določeno svoto načelništvu podružnice, ki zbere naročila vseh udov in določijo svoto za naročeno blago Kmetijski družbi. Ko prejme blago podružnica, si načelništvu izračuni stroške za prevoznino in za druge izdatke ter pri razdelitvi blaga izterja ta znesek od udov. Družba mora dobiti poprej denar v roke, preden odpošlje blago, ker ima drugače z izterjevanjem velike sitnosti. Razentega nima družba toliko kapitala, da bi mogla nakupiti blaga v velikih množinah, ampak si ga mora izposolevati v denarnih zavodih, kjer zahtevajo za to ogromne obresti. Blago, ki ga pa družba kupi, mora že pred dobavo plačati.

URADNE VESTI.

ZAPISNIK

seje glavnega odbora Kmetijske družbe za Slovenijo v sredo, 6. decembra 1922.

Sejo vodi družbeni predsednik g. Gustav Pirc; navzoči so gg. podpredsednika Jarc in Pipan ter odborniki: Ažman, Bajuk, Brenčič, Černagoj, Černe,

Hočevar Josip, Jan, Kotnik, Meden, Pavlin, Skalický, Steblovnik, Supanič, Štrumbelj, Vrečko in družbeni tajnik inž. Rađo Lah.

Svojo odsotnost je opravičil g. Franc Hočevar.

Pokrajinsko upravo, oddelek za kmetijstvo, zastopa g. kmetijski svetnik Viljem Rohrman.

G. predsednik ob eni popoldne otvori sejo, ugotovi sklepčnost, pozdravi navzoče gg. odbornike, posebno pa novozvoljenega g. Supaniča, ter zastopnika oddelka za kmetijstvo. Bivšemu odborniku g. Francu Černetu izreče zahvalo za njegovo dosedanje sodelovanje v odboru. Spomni se družbenega tajniškega adjunkta Cirila Prijatelja, ki je 27. novembra t. l. preminul. V znak sožalja se prisotni dvignejo s sedežev.

Nato prečita tajnik zapisnik zadnje odborove seje ter poda k njemu potrebna pojasnila, nakar se odobri.

Glede skladišča za Štajersko priporoča g. Supanič ono pri Gospodarski zadrugi v Mariboru, g. Vrečko pa skladišče trgovca Gobca na Ponikvah.

Tajnik poroča o delovanju Kmetijske družbe od zadnje odborove seje. Družbeni strokovni uradnik Ciril Prijatelj je bil dva meseca bolan ter je 26. novembra t. l. preminul. Samo z enim kmetijskim strokovnjakom Kmetijska družba ne more zmagovati vsega dela. Naprosil se je oddelek za kmetijstvo, da za neka časa dodeli družbi enega izmed svojih strokovnih uradnikov, ki bi pomagal pri družbenem strokovnem delu, nakar je bil dodeljen dipl. agronom g. Jamnik. Družba se je po svojem tajniku udeležila slavnostne proslave petdesetletnice vinarske in sadjarske šole in otvoritve srednje kmetijske šole v Mariboru. Srpskemu Poljoprivrednemu Društvu je o priliki praznovanja Slave izrazila svoje čestitke. Glavnemu Zadrugnemu Savezu v Beogradu je poslala pozdrav o priliki kongresa v Splitu. Pokrajinsko upravo, oddelek za kmetijstvo, je naprosila za nakazanje sledečih podpor: 1. za povzdigo govedoreje; 2. prasičereje; 3. drobnice in kokošereje; 4. za oddajo kmetijskih strojev in orodja po znižanih cenah; 5. za kmetijski potovalni pouk; 6. za vzdrževanje družbene kmetijsko-gospodinjke šole; 7. za nakazilo podpore za gospodinjstvo-nadaljevalni tečaj za ljudsko-šolske učiteljice. Dosedaj je kmetijski oddelek nakazal družbi samo podporo za kmetijski potovalni pouk v znesku 10.000 Din., pod pogojem, da iz tega fonda podpira družba tudi okrajne ekonomije pri njih kmetijskem potovalnem pouku.

Poročilo tajnika se po kratki razpravi odobri.

3. Sprejem novih udov. Od zadnje odborove seje se je za leto 1923. priglasilo 13 novih udov, ki jih glavni odbor sprejme.

4. O zakonskem načrtu za zenačenje davkov poroča g. agr. Jamnik. Po daljši obravnavi o predmetu, iz katere je razvidno, da vsi odborniki odklanjajo ta načrt zakona, sklene glavni odbor, da se izvoli izmed odbornikov odsek petih udov, ki naj ta načrt temeljito preštudirajo in stavijo primerne predloge.

V ta odsek se izvolijo gg. Bajuk, Brenčič, Černe, Jan in Pipan, pritegnejo se pa k razpravi tudi referent g. Jamnik in še kak drugi finančni strokovnjak.

Ta odsek se sestane na proučevanje tega davčnega načrta v sredo, 20. decembra ob osmih zjutraj v dvorani Kmetijske družbe.

5. Pospeševanje rastlinske in živalske produkcije. Tajnik poroča o načrtu pospeševanja rastlinske in živalske produkcije, kakor ga naj Kmetijska družba osvoji in v bodočnosti izvaja. Zvišanje pridelkov se doseže z umnim obdelovanjem zemlje, z modernimi praktičnimi stroji in dobrim orodjem, z racionalnim gnojenjem s humoznimi in rudninskimi gnojili. Posebno važni so preizkusi z umnimi gnojili. Družba mora pospeševati posebno pridelovanje krmskih

rastlin, ker se s tem zviša tudi živalska produkcija. Pridelke pri žitu v Sloveniji bo treba zvišati s priskrbo dobrega semena, ki se dobi z odbiro pri domačih vrstah. Pri krompirju bo treba iznova začeti z preizkusi novih vrst, kajti dosedanje so že začele pešati.

Živalsko produkcijo je dvigniti deloma s pomnoženjem krme, deloma z izboljšanjem že v Sloveniji obstoječih pasem. To se pa doseže z odbiro domačih plemenjakov, z osveženjem krvi potom uvoza domačih plemenjakov, z osveženjem krvi potom uvoza bikov iz inozemstva in z izmenjavo plemenjakov v deželi sami. Z odbiro mlečnih krav se bo zvišala mlečnost naše goveje živine. Tako se dobi sčasoma tudi prasiče, ki hitro dorasejo ter dajo obilo mesa in masti, ovce s fino volno, kokoši dobre jajčarice. Posebno pozornost bo treba posvetiti pospeševanju mlekarstva, poživiljenju mlekarških zadrug in povzdigi našega planšarstva. Izboljšati bo treba bleve, svinjake, gnojišča in gnojnične jame, brez katerega dela ni umnega kmetovanja.

G. predsednik izjavlja, da Kmetijska družba deloma vrši že ta program, mora ga pa še intenzivneje nadaljevati. Odbira semena se naj vrši že pri kmetu. V živinoreji je mlekarstvo glavni cilj. Najprej se doseže uspeh z uvozom tujih bikov. Pri zboljšanju živine se mora gledati na rastnost, zgodnjo zrelost, mlečnost, primeroma lepe oblike in deloma tudi na barvo.

Pri vprašanju g. Jana ali je v naredbah, da mora živinozdravnik uradno, torej na državne stroške, pregledati na spolovilih bolne krave, poda potrebna pojasnila g. vladni svetnik Pavlin.

G. Brenčič poroča o živinoreji v pujskem okraju. Izjavlja, da je uvoz marijadvorskih bikov iz Gorenje Štajerske nujno potreben.

G. Meden priporoča, naj se v cerkniškem okraju pospeši posebno prasičerejo.

G. Ažman se zavzame za to, da se naj sedaj porasle planine posekajo, da se dobi več planinske paše, drugače je povzdiga živine na Gorenjskem nemogoča.

Predloženi načrt vzame glavni odbor na znanje.

Z ozirom na pozno uro, se točka 6. o mladinskih klubih preloži na prihodnjo odborovo sejo.

Odbor uredi nekatere uradniške zadeve.

Nato se seja zaključí.

VABILA

k občnim zborom podružnic Kmetijske družbe za Slovenijo.

SPORED:

1. Točke 1.—5. po § 31. družbenih pravil.
2. Slučajnosti.

Opomba: Opozarjajo se načelnštva, da pravočasno (t. l. vsaj 10 dni pred izidom onega „Kmetovalca“, v katerem ima biti objavljena vršitev občnega zbora) pošljejo vabila in spored podružničnih občnih zborov Kmetijski družbi, kajti za veljavnost teh je merodalen izpremenjeni § 30., po katerem morajo biti občni zbori podružnic vsaj 14 dni poprej razglašeni v družbenem glasilu z natančno navedbo kraja, prostora in časa.

Begunje pri Lescah, v nedeljo, 21. januarja 1923. ob treh popoldne v šoli;

Cerklje pri Kranju, v nedeljo, 31. decembra 1922. ob treh popoldne v gostilni Ivana Jenka v Cerkljah;

Sora, v nedeljo, 14. januarja 1923. takoj po popoldanski službi božji v šoli v Sori;

Sv. Ana v Slov. goricah, v nedeljo, 31. decembra 1922. po rani službi božji v prostorih „Posojilnega društva“;

Sv. Marjeta, v nedeljo, 31. decembra 1922. ob polosmih zjutraj v šolskih prostorih pri Sv. Marjeti;

Vitanje, na praznik, 6. januarja 1923. po prvem sv. opravilu v cerkveni hiši.

Uradno glasilo Samostojnega konjerejskega odseka Kmetijske družbe za Slovenijo v Ljubljani.

Uredniška priloga 23. štev. „Kmetovalca“ 1. 1922.

Konjerejčevo opravilo.

Žrebe pozimi.

Pozimi mora biti žrebe največ v hlevu, vendar bi pa bilo napačno, ako bi ne izrabil umen gospodar vsakega, količjak ugodnega vremena in ne bi spustil, kadar le mogoče, svojega žrebeta na prosto. Žrebe, ki stoji pozimi nepretrgoma v toplem, dostikrat zatohlem in slabo zračenim hlevu, se mora pomehkužiti; tako žrebe oboli pri vsaki priložnosti, in udje se živali razvijejo v nepravem razmerju z ostalim životom; takemu žrebetu se razvije život prav dobro, noge pa ostanejo tenke in slabe, kar seveda znatno vpliva na poznejšo konjevo vrednost. Zato pa moramo spuščati žrebeta redno tudi pozimi na prosto in sploh skrbeti za to, da se mnogo gibljejo, ker le z gibanjem dobi konj krepke kite in mišice ter čvrste kosti.

Kadar so pa žrebeta na prostem, naj se ne pozabi hleva dobro prezračiti, da pride vanj svež, čist zrak in da odnese prepil čim več škodljivih snovi iz hleva; s pridnim prezračevanjem se posebno odstranijo ostri plini, ki vplivajo škodljivo na sopilne organe in pa na oči, ki se vsled takih plinov prav rade vnamejo. Poleg dobrega zraka mora biti pa v hlevu tudi dovolj svetlobe, ker v temnem hlevu oslabe in opešajo oči. Posebno važna je svetloba pri vzreji konjev dirkačev in pri žrebetih, ki so namenjeni za jahalne in ekvipažne konje.

Tudi na redno in pravilno krmljenje se ne sme pozabiti; žrebe naj se krmi v prvi zimi po petkrat na dan ob določenih časih in naj dobiva oves, dobro (ne konjsko) seno in malo rezanice. Ako skrbi konjerejec za zadostno gibanje žrebet, za čist zrak in svetlobo v hlevu ter za dobro krmo, potem nima v hlevu žrebet z debelimi koleni, s smoliko, vnetimi očmi, driskami itd., ampak veselo, zdrave živali, s katerimi ima svoje veselje, ker se mu razvijajo tako, kakor si sam želi. Prvo zimo mora pa paziti gospodar tudi posebno na to, da ne prične žrebe iz dolgega časa in brezdelja glodati lesa, lizati sten in da ne zaide v razne igrače, iz katerih postanejo lahko grde razvade in napake, ki zmanjšujejo konjevo vrednost. Pri mlademu, dobrodušnemu žrebetu je pač mogoče z mirnim in pametnim ravnanjem takoj v začetku ustaviti vsako razvado, pozneje bo to vedno težje in naposled sploh nemogoče.

Dvo- in triletna žrebeta.

Z dvema ali tremi leti konj še ne doraste; v tej starosti niso kosti že dovolj trdne in kite ne dovolj trpežne in zato se da v tem času na konju še marsikaj zboljšati, pa tudi veliko pokvariti. Najbolj se konja pokvari, ako se ga prične rabiti za težja dela, za taka, katerim je kos le popolnoma dorasel konj. Posledice prezgodnje in čezmerne porabe mladih konj se vidi vedno na konjskih sejmovih. Koliko še prav mladih konj se vidi, ki so že čisto izdelani, štrupirani in na katerih se vidijo vse mogoče napake ravno vsled take nenaravne izrabe mladih konj. Res je, da kmečki gospodar ne more že iz gospodarskih ozirov čakati z delom, da bi konj popolnoma dorasel, vendar naj pa čaka kolikor časa more in naj rabi konja zmerno in primerno njegovi moči in starosti. Zapomni

naj si kot umen konjerejec, da ga bo konj pozneje za to odškodoval, kar mu je v mladosti premalo zaslužil.

Mrzlokrvni konji so hitreje porabni za delo kakor toplokrvni; že vzreja mrzlokrvnega konja je lažja kakor vzreja toplokrvnega in to zato, ker mrzlokrvni konj ni tako izbirčen v krmi, ne potrebuje posebno umne postrežbe in se hitreje razvija, tako da je 2 leti star že prav poraben za delo in dobi lahko kupca. Težje je z vzrejo toplokrvnih konj, ki se razvijajo počasneje in ki bi se smeli brez škode rabiti za vsako težje delo šele z dovršenim četrtem letom, preje pa le za lahka domača dela.

V splošnem se ravna pri nas z mladimi konji še dosti dobro; to se vidi posebno pri premovanjih konj, kjer so navadno ravno 2- in 3 letne žrebice najboljši material. Za dober razvoj konj je tudi v tej starosti poleg zadostne in primerne krme potrebno mnogo gibanja. Najbolje se razvijajo konji na paši; posebno za plemenske konje so dobri pašniki neprecenljive vrednosti in zato so prvi pogoji za vsako kobilarno in žrebetišče dobro urejeni pašniki. Paša vpliva kar najbolje na razvoj vsakega mladega konja. Res je, da konji na paši vsled obilnega gibanja in zelene krme shujšajo in dobijo velike trebuhe, toda to ne pomeni nič. Veliki trebuh izginejo kmalu in žival se hitro popravi, ker je njen organizem postal zdrav in čvrst, poleg tega dobi pa žival močnej in vztrajnej mišice in kite. Ravno vsled tega se pa mora konje, ki pridejo s paše, posebno s planinske, previdno presojati, ker tiči v slabo izgledajočem pašnem konju večja vrednost kakor pa v lepo rejenem in v hlevu opitanem konju.

Ko postane konj 2 in pol leti star, prične menjati zobe. Čas menjavanja zob je za marsikaterega konja precej kritičen. Marsikateri konj postane v tem času otožen, slab, ne mara jesti in na nogah se mu napravijo velike otekline; prav lahko se zgodi, da zaostane konj zaradi takega težkega menjavanja zob v vsem svojem razvoju. Ako pride do tako težkih pojavov, ne more gospodar pomagati drugače kakor s tem, da skrbi za kolikor mogoče dobro in lahko prebavljivo krmo, da ga ohrani pri moči. Trdo zrnje napravlja v tem času bolj čine v gobcu in zato je dobro dajati otrobe, katerim se primeša nekoliko Glauberjeve soli. Lažje prebole konji menjavo zob, ako se jih v tem času spušča na pašo ali na primerno tekališče, kjer se lahko dosti gibljejo.

Žrebce, ki niso namenjeni za pleme, se navadno reže med 2 in 3 letom. Čim pozneje se reže, tem bolj ostanejo konju žrebceve telesne oblike; zgodaj skopljen konj ima slabše razvit prednji del telesa, medtem ko se zadnji del (krupa) dobro napravi. Skopi se navadno zgodaj spomladi ali pozno v jeseni, vendar pa letni čas nima posebne pomena, ker skopijo sedaj pri nas žrebce večinoma le živinozdravniki, ki delajo povsem čisto, antiseptično in po novejših dobrih metodah (z emaskulatorji).

Breje kobile.

Večina kobil, ki so bile uplemenjene v letošnjem letu, je sedaj že visoko breja. V tem času mora skrbeti konjerejec v prvi vrsti za to, da mu kobila ne zvrže ali pa da ne žrebeti prezgodaj. Ako zvrže kobila, se nima v istem letu žrebička in poleg tega je tudi kobila pri zvr-

ženju v veliki nevarnosti za svoje zdravje in življenje. Kobilica pa, ki je že enkrat zvrгла, tudi pozneje rada še večkrat zvrže. Jalovost kobil in pa zvrženje (abortus) sta glavna škodljivca konjereje.

Kužno zvrženje (infekciozni abortus), ki je nalezljivo in se prenaša iz hleva v hlev, napravlja v mnogih krajih med govejo živino veliko škodo, toda v domači konjereji je le prav redko in se pokaže navadno le v kaki kobilarni. Vzroki zvrženja pri kobilah so večji del le zunanji, to je taki, ki jih zakrivijo ljudje sami z nepazljivostjo ali pa z nepravilnim ravnanjem. Zato kobilica lahko zvrže, če se jo pretežko vprega posebno na slabih in strmih potih, če se jo prenaporno jaha, če ji bijejo ojnice po trebuhu ali če zadene močno ob hlevska vrata ali kak drug predmet, če ji spodrsne, da pade, ali če se jo prenapro zadrži in sploh, če se z njo sirovo ravna. Istočako pa povzroči zvrženje tudi pokvarjena krma, kakor plesnivo seno, pokvarjen oves in pa premrzla voda. Vse to se pa lahko prepreči, ako je gospodar dovolj pazljiv.

Vendar bi bilo pa popolnoma napačno, ako bi pustili brejo kobilico brez vsakega dela. Za brejo kobilico je potrebno vsak dan primerno gibanje in zato se naj jo rabi za lažja dela, tudi jaha se jo lahko, vendar se ne sme z njo okoli dirjati in skakati. Ako se kobilica cele mesece pred žrebetenjem zadosti ne giblje, nastavila se ji bo nepotrebna mast, oslabele ji bodo mišice in njeno žrebetenje bo težko.

Ako prične kobilica dalj časa pred pričakovanim žrebetenjem mleko teči, je to največkrat znamenje, da je obolelo žrebe v kobilici; če zopet poneha mleko teči, je znamenje, da je žrebe zopet zdrav. Navadno pa žrebe ne ozdravi, temveč pogine v kobilici in kobilica zvrže na to. S kobilico, ki je zvrгла, se mora ravnati še bolj pazljivo kakor s tako, ki je žrebetila pravočasno in pravilno. Predvsem se mora skrbeti, da se kobilica ne prehladi; krmo ji je dajati lahkoprebavno in v majhni množini. Maternico naj se ji izpira s toplo, vendar ne prevročo vodo, kateri je dodati 1/2 odstotka lizola. Trebilo in ves gnoj naj se odstrani takoj iz hleva in hlev naj se razkuži, da ne ostanejo v hlevu snovi, ki bi morda drugo leto zopet povzročila zvrženje.

Breje kobile naj se zadostno, vendar pa ne preobilno krmijo. Znano je, da so predobro krmjene, zelo debele kobile manj rodovitne in da vržejo slabotna in majhna žrebčeta. Najprimitivnejša krma je oves, dobro seno in rezanica iz dobrega sena in ovsene slame. Skrbno se pa mora paziti, da ne dobi taka kobilica slabe, plesnive, zmrznjene ali napanjajoče krme; deteljno seno tudi rado napanja in zato je tudi nevarno ga v tem času pokladati. Tudi pri napajanju je treba paziti, da se kobilica ne napije preveč in da dobi vedno le čisto in nepremrzlo pitno vodo.

Mnogo je nevarnosti, ki ogrožajo zdravje in življenje breje kobile, vendar bo pa previden gospodar s svojo pazljivostjo lahko preprečil vse nezgode in mirno čakal na bližajoče se žrebetenje, ki ga bo poplačalo za njegovo delo in za njegov trud. Č.

Skopljenje (jalovljenje) živali brez noža.

Živali, ki niso namenjene za plemo, da gospodar navadno skopiti ali rezati, ker ima s skopljenimi živalmi lažje delo in ker mu take živali donajajo večji gospodarski užitek. Veliko manj nevaren je konj ali vol, kakor pa žrebec ali bik in lažje se z njim dela. Poleg mirnega značaja pa dobijo skopljene živali še druge lastnosti, ki

pridejo gospodarju prav. Rezane živali se lažje pitajo, hitreje odebele, dobijo okusnejše meso, izgubijo neprijeten duh, ovni in ovce si napravljajo finejšo volno in v večji množini.

Čim mlajše se skopijo živali, tem bolj se izpremenijo; živali pa, ki se režejo že starejše, ohranijo mnogo lastnosti plemenskih živali, kar pride našemu gospodarju dostikrat zopet prav. Pri nas se n. pr. ne reže prav mladih žrebet, ampak šele dvoletna in to zaradi tega, da ohrani konj tudi nekaj žrebeceve moči in postave in posebnosti, da se razvije prednji del telesa krepkeje. Stare izkušnje uče naše gospodarje, kdaj je najboljši čas in najpripravnejša starost za skopljenje živali.

Živali se skopijo po različnih krajih na različne načine. V naših krajih se večinoma tako skopi, da se pri moških živalih prereže mošnja in iz nje odstranijo z odrezanjem, preščipnjenjem, zavrtanjem ali odtrganjem mode. Skopljenje na ta način je za naše kraje še precej primerno, seveda le takrat, ako se vrši s potrebno opreznostjo, povsem pravilno in čisto ter če se vse stori, da se zabrani obolenje, zastrupljenje ali okuženje živali.

Vendar je pa gotovo, da je tako skopljenje več ali manj nevarno, ker se mora napraviti dostikrat prav veliko rano, ki se lahko okuži. In zato opazujemo tudi pri nas, kjer ni podnebje ravno prevroče in preveč nasičeno z opasnimi kužnimi snovmi, da se dogajajo vendarle mnoge nezgode po skopljenju. Pogosto se pokažejo velike otekline, nevarno gnojenje, zastrupljenje, in splošni krč (tetanus), ki je neozdravljiv in uniči posebno mnogo ovac. Vrhutega se prenaša posebno po rezarjih, ki sami sebe zadostno ne čistijo in ki svojega orodja prav ne razkužujejo, cela vrsta raznih nalezljivih bolezni naravnost v meso in kri skopljenih živali; posebno razne prasičje kuge se širijo na ta način od hiše do hiše, iz kraja v kraj.

V bolj vročih, južnih krajih so pa nevarnosti pri vsaki odprti rani še veliko večje in v takih krajih ljudje ne morejo niti misliti na to, da bi skopili živali z nožem in napravljali rane, ker je gotovo, da bi imeli velike izgube med skopljenimi živalmi. Ker torej ne kaže napravljati ran pri skopljenju, jalovijo v teh krajih na druge načine, in sicer tako, da stolčejo živali mode ali da vtikajo v mode razbeljene igle, dalje, da stolčejo semenski trak ali pa, da ga zvijejo pod kožo (bisturnaža).

Ni treba posebej omenjati, da napravlja skopljenje na te načine živali velikanske muke in to še zlasti zaradi tega, ker traja tako delo vedno zelo dolgo; kdor skopi na katerikoli izmed teh načinov, mora imeti tudi veliko potrpljenja in pri vsem tem le ne bo dosegel vselej svojega namena; prav lahko se namreč zgodi, da ostane pri takem skopljenju del mod ali pa semenskega traku zdrav in neuničen in če je le še majhen del mod zdrav in pri življenju, ostane živali plemenska zmožnost in z njo vred pa tudi spolni nagon in vse lastnosti plemenske živali; ravno zato se pa more take živali semintja po večkrat skopiti.

Pri vsakem skopljenju je treba paziti na naslednje:

1. da se uniči življenje mod, od katerih je odvisno spolno življenje živali;
2. da se živali ne napravljajo prevelike in nepotrebne muke;
3. da se odstranijo nevarnosti za zdravje in življenje skopljene živali.

V južnih krajih naše države, kjer imajo zelo vroče podnebje in je nevarnost za okuženje pri odprti rani zelo velika, skopijo največ živali s tem, da ji stolčejo semenski trak ali pa da ga previjejo pod kožo (bisturnaža). Pri teh načinih je treba velike vztrajnosti in živali trpe

zelo. Po takem jalovljenju se obnaša žival kakor besna, zavija oči, bode z rogovi in se meče okoli. Poleg tega pa tudi ni uspel tega načina skopljenja vedno zanesljiv in večkrat je treba žival ponovno skopiti.

Ravno vsled tega se pa zavzemajo strokovnjaki v naših južnih krajih za novejši način skopljenja, za način, ki se razširja tudi v drugih državah vedno bolj in za katerega se ogrevajo strokovnjaki vedno bolj, in sicer zaradi tega, ker ima veliko prednosti pred drugimi načini. Ta način skopljenja se vrši brez noža in brez ran s **pretisnjenjem semenskega traku** s posebnimi v to svrho prirejenimi kleščami.

Za pretisnjenje semenskega traku je v prometu več vrst klešč, ki se imenujejo po svojih izumiteljih (Burdizzo, Eve); dobijo se te klešče tudi v različnih velikostih, za večje in manjše živali. Gotovo je, da se bo pričelo tako skopljenje širiti tudi pri nas in da se bo morda povsem udomačilo, ako bo uspeh tudi pri nas tak, kakor po drugih krajih in zato hočem povedati vsaj v glavnem, kako se to skopljenje vrši in kakšne so njegove prednosti. Omenim naj pa takoj, da tudi pri tem delu napravlja vaja mojstra in da mora biti posebno začetnik precej pazljiv, če hoče imeti uspeh.

Ako skopimo manjše živali, jih položimo na klop, večje junce pa pristonimo k steni. Čiščenje mošnje ali razkuževanje bi bilo seveda odveč. Za pomoč zadostuje navadno en človek, ki drži pristonjeno žival in njen rep in ki potem stori to, kar mu ukaže oni, ki skopi. Strokovnjak, ki skopi, uravnava predvsem modo, poišče semenski trak in ga s prstom ali pa s posebnim orodjem fiksira, to se pravi drži na določnem kraju, da mu ne more pozneje uiti izpod stiskalnih klešč; semenski trak je namreč zelo prožen in se izmuzne iz klešč, ako se tega ne prepreči na zanesljiv način. Takoj nato se nastavijo klešče na semenski trak, se močno stisnejo in drže stisnjene kake pol minute. Med stikanjem se razločno sliši in čuti, kdaj se je premečkal semenski trak. Skopljenje je s tem končano in klešče se izpuste. Vse to delo je izvršeno v najkrajšem času in ne napravlja živali skoro nikakih bolečin. Le takrat, ko se ravno pretisne semenski trak, čuti žival majhno bolečino in stopa nekaj časa bolj previdno, vendar pa žival takoj je ali se pa pase.

Ko je semenski trak zmečkan, je žival skopljena in spolni nagon preneha. Nekaj tednov po skopljenju postanejo mode že znatno manjše in naposled skoro popolnoma izginejo, ker se jim ne morejo več dovajati redilni sokovi skozi zmečkani semenski trak. Prve dni po skopljenju je mošnja nekoliko debelejša, toda to izgine kmalu in je brez pomena; ravnatoko odpade kmalu krastica, ki se napravi na pretisnjenem mestu.

Ako primerjamo skopljenje z nožem s skopljenjem s pretisnjenjem semenskega traku s pomočjo zgoraj navedenih klešč, vidimo, da ima zadnji način prav znatne prednosti pred prvim.

Predvsem je izključena vsaka nevarnost za zdravje in življenje skopljene živali; ker ne nastane nobena rana, je nemogoče okuženje in vsled tega tudi gnojenje, groznica, zastrupljenje krvi, splošni krč in pa prenos raznih nalezljivih bolezní, n. pr. svinjske kuge itd. Pri tem načinu odpadejo seveda tudi izdatki za praške na rano in za razkuževalna sredstva, ki so sicer neobhodno potrebna za razkuženje rane in orodja. Vrhutega je to skopljenje izvršljivo v najkrajšem času in ne povzroča živali skoro nobenih bolečin.

Vsled teh prednosti je gotovo priporočljivo, da bi se poskusilo tudi v naših krajih vpeljati opisano skopljenje. Našim živinozdravnikom je ta način skopljenja

itak znan in zato bi bilo želeti, da začno z vpeljavo te nove metode, ki je gotovo naprednejša in boljše kakor večina dosedanjih.

S pretisnjenjem semenskega traku se uspešno skopijo teleta, ovce, koze, prasici in pa tudi starejši biki; pri žrebcih se pa največkrat skopljenje po tej metodi ne posreči. Mogoče je tudi sicer pri žrebcih pretisniti semenski trak, toda ta ohrani v kljub temu toliko življenjske moči, da se v kratkem zopet poživi in vsled tega tudi ne degenerirajo mode in njih delovanje ne preneha. Za skopljenje žrebcev se bo torej zaenkrat še posluževati sedaj vpeljanega rezanja z ameriškimi emaskulatorji, ki je pa tudi enostavnejše in boljše, kakor pa rezanje po starih metodah.

Arabski konj.

Vzor konja je vsakemu poznavalcu in ljubitelju koni pravi polnokrvni arabski konj. Koliko se je že pripovedovalo in pisalo o njegovih čudovitih lastnostih in vrlinah! Četudi ni morda vse do pičice res, kar se je že o njem čulo, vendar se pa mora priznati, da je arabec prvi med konjskimi pasmami in da je povsodi, kamor so ga vpeljali, izvrstno vplival na zboljšanje posameznih konjskih pasem in mi nimamo nobene toplokrvne pasme, v kateri bi ne bilo več ali manj arabske krvi.

Ko se je namreč razširila slava o arabskem konju po Evropi, skušale so dobiti razne države prave arabce za zboljšanje domače konjereje; pošiljale so se cele ekspedicije iskat in nakupovat arabce v Arabijo in Sirijo, v domovino arabskega konja; o teh ekspedicijah so spisane cele knjige in iz teh knjig je razvidno ne le, kako težavna so bila taka potovanja, temveč predvsem tudi to, kako težko se dobi od Arabcev res prvovrstnega konja. Arabec (posebno pravi beduin) pozna svojega konja in ga ljubi nadvse, ravno zato ga pa tudi ne da izlepa iz rok. Marsikaka ekspedicija je dobila vendar več ali manj res dobrih konj, od katerih se je doseglo velike koristi, toda destikrat so bili nakupovalci tudi grdo goljufani, ker Arabec je pri konjskih kupcijah goljuf, da mu ni kmalu para.

Arabski konj je krasna žival, ima lepo glavo, raven profil, široko in oglato čelo, velike oči, velike in tresočee nosnice, fine in gladke ustrice, majhna, špičasta in gibčna ušesa, med njimi je šop grive, ki pada navadno tudi malo na oko, vrat je dolg in ima razločne, ostre obrise; griva je tenka in svilnata, pleča dolga in poševna, prsa so prostorna, život je okrogel, ledja kratka, hrbet trden, krupa dolga in ravna, visok rep ima fino grivo, noge so suhe in gibčne ter imajo trde kosti, široke člene, razločne kite brez obveskov in majhna, močna kopita, koža ima fino dlako in je tenka, tako da se vidijo slozi njo žile.

Arabski konji so navadno belci ali rjavci, visoki so od 150—160 cm, obseg piščali je navadno 19.5 ali malo več; razvijajo se ti konji precej počasi, zato pa dosežejo dostikrat prav visoko starost. Najboljši arabski konj živi na arabskem polotoku v pokrajini Nejd; izvrstni konji se pa dobijo tudi v drugih delih Arabske in Sirske puščave; te puščave so domovina arabskega konja in kraj, kjer se res povoljno razvija; v akorhitro pa pride ta konj v druge kraje, se poneikdaj in odneta v tem ali onem oziru. Popolnoma pravilno je rekel Abas paša komisiji, ki je šla kupovat arabske konje: četudi dobiti prave arabce, vendar se vam ne bo posrečilo vzrejevati pravih arabcev, ker arabski konj izgubi svoje tipične lastnosti takrat, ko neha dihati zrak puščave.

Čeprav ni mogoče vzrejevati arabskih konj tako, kakor se vzrejajo v puščavi sami, ima pa vendar ta konj velik pomen tudi za druge kraje, ker so se z njim zboljševale druge pasme in takorekoč ustanovljale nove pasme.

Že poprej sem omenil, da se dobi pravega arabskega konja dostikrat le s težavo. Predvsem je navadno že težko spoznati, kateri konj je res dober. Arabec v puščavi ljubi in čeni svojega konja nadvse drugo, vendar pa ravna z njim skrajno slabo. Krmo si išče konj lahko sam, le semintja dobi od gospodarja par pesti ječmena; pri borni hrani ga pridno goni in jaha, na večer ga pa iz strahu pred številnimi konjskimi tatovi dobro oklepa v težke okove; na čiščenje konja sploh nihče ne misli. Ako pridejo kupci k Arabcu v oazo (kraj, kjer je kak studenec in vsled tega tudi nekaj drevja in drugega rastlinstva) ter vidijo čredo konj, ne spoznajo vsled umazanosti niti barve posameznih konj; ko si jih pa ogledajo natančneje, vidijo, da imajo konji tudi razne otekline, mehurje, izrastke itd. Arabca vse to nič ne moti, ker on drži le na konjevo kri in njegov rod in hvali le rod in kri na vse pretege. Težko je izbrati konja, ki naj ustreza povsem, in če ga je srečno izbral, se prične pa ravno tako težko barantanje in podkupovanje posameznih posredovalcev, ker brez tega se ne dobi konja.

Dobrega arabskega konja je težko izbrati, še težje je pa spoznati konja, ki ima res dobre plemenske lastnosti. V knjigah čitamo celo vrsto raznih dogodbic, ki pričajo, da se je dostikrat le prav slučajno spoznalo pravo konjevo vrednost. Naj navedem tukaj eno izmed najbolj zanimivih.

Godolfin Arabian je eden izmed treh slavnih žrebcev, ki so ustanovili angleško polnokrvno pasmo. Tega žrebca je podaril l. 1728. beg iz Tunisa francoskemu kralju Ludoviku XV.; beg je gotovo vedel, da tiči velika vrednost v tem žrebcu, toda v Parizu so bili drugega mnenja ter se niso nič zmenili zanj; zaničevali so ga tako, da so ga naposled prodali nekemu izvoščeku, ki ga je zopet naprej prodal. Eden izmed prekupcev ga je prodal pozneje na Angleško, toda tudi tukaj ni veljal spočetka dosti; njegov lastnik ga je nastavljal kot poiskusnega žrebca (proberja) in kot tak je zaskočil slučajno kobilo Rokzano, ki je potem vrgla slavnega žrebca Lata. Šele sedaj so se jeli zanimati za Godolfin Arabiana, spoznali so njegove izredne podedovalne lastnosti in mu dali priliko, da jih je lahko pokazal.

Kakor temu žrebcu, tako se je godilo pač še marsikateremu drugemu; lastnosti žrebca se največkrat pokazuje šele na njegovem zarodu.

Največji trg za arabske konje je v Bombayu v Vzhodni Indiji. V Bombayu kar mrgoli konjskih mešetarjev in iz tega mesta zalaga Angleška s konji svoje armade v vseh petih delih sveta. Seveda za komisije, ki hočejo dobiti res dobre plemenske konje, pa ta trg ni in zato se morajo potruditi v puščavo beduinov, kjer se dobe taki konji; toda tudi tukaj je težko in nihče ni varen pred raznimi goljufijami. Arabec ne da iz rok resnično dobrega konja in pogosto se ga dobi le z goljufijo ali pa tatvino, seveda je pa treba po izvršeni tatvini hitro izginiti iz dotičnega kraja. Tatvine konj so med Arabci samimi na dnevnem redu in zato vsakdo pazi na svoje konje in jih vklepa v železje, kakor je bilo že zgoraj omenjeno. S kakšnimi zvijačami in težavami so združene pri Arabcih tatvine konj, pove nam naslednja dogobica, ki jo pripoveduje znani hipolog, grof Wrangel, v svoji knjigi „O konjskih pasmah“.

Mlad Arabec se je zagledal v deklico, toda dekličin oče mu je hotel dati hčer le pod pogojem za ženo, ako mu pripelje posebno lepo kobilo, ki je bila last drugega Arabca v precej oddaljenem selu. Ženin je bil takoj pripravljen to izvršiti in se je podal na pot. Ko je prišel v dotično selo, se je izdal za klavca kamel in pri izvrševanju te obrti je kmalu izsledil dotično kobilo in njenega gospodarja. Pri priložnosti se je splazil v gospodarjev šator in se tam skrtil v velikem kupu volne. Ko sta prišla gospodar in žena spat, je opazil, da je spravil mož ključce od železnih okov, s katerimi je bila kobila pred šatorom priklenjena, pod ženino blazino. Nekoliko pozneje, ko je mož zaspal, je prilezel v šator zamorec in vrgel nekaj kamenčkov na ženo, ki je bila njegova ljubimka. S tem je dal ženi znamenje, da naj gre na sestanek in žena je res vstala in šla iz šatora. To priliko je hitro porabil tat; vzel je ključce od okov izpod ženine blazine, zlezal iz šatora, odklenil kobilo in jo zajahal. V tem trenutku se je pa že vrnila žena s svojega sestanka z zamorcem, zapazila tata in pričela kričati.

Takoj je prišel mož, ki je urno zajahal drugega konja in jo ubral za tatom; začel se je divji lov in kmalu bi bil dosegel gospodar tata, toda naenkrat so pridirjali do precej širokega potoka, katerega je izvrstna kobila izlahka preskočila, medtem ko je gospodarjev konj obstal pred potokom. Takoj je uvidel gospodar, da ne bo vjel tatu in da ne bo dobil več svoje kobile. Začel je klicati za tatom onostran potoka in ga prositi, naj skrbno čuva kobilo in naj lepo ravna z njo. Pripovedoval je še na dolgo o vseh njenih dobrih lastnostih in se naposled vrnil domov žalosten, da je izgubil svoje najdražje bogastvo.

C.

KONJEREJSKE VESTI.

Vzreja kmečkih traberjev v Ljutomeru. Pri dirkah, ki so se vršile v tekočem letu, so kmečki konji iz ljutomerskega okraja dosegli naslednjo kilometrsko hitrost: Sava 1:36, Egga 1:36, Pina 1:37, Lusta 1:37 (četverovprežne dirke v Zagrebu 1:56) Mesud 1:38, Zajc 1:41. Z ozirom na dosežene uspehe, ki imajo svojo podlago v prejšnji dobri oskrbi in ki se niso še pri nobeni drugi kmečki vzreji dosegli, bi bilo že skrajni čas, da se je tudi država slednjič spominja. Žrebčarna v Ljutomeru je že morala prenehati delovati; en do dva žrebca-traberja sta nujno potrebna.

Žvala delovnih konj. Če bi kmetovalci večkrat pregledali gobce svojih delovnih konj, bi se čudili, koliko ran in od ran ostalih brazgotin, povzročenih po žvalah, je v njih. Najbolj primerne so gladke debele žvale s sklepom v sredi. Vse pretanke žvale, dalje one z zavito, oglato planjo, mučijo živali prav tako, kakor enostavne žvali brez sklepa v sredi. Za konje s posebno visoko lego jezika pridejo v poštev še žvale, ki so navzgor izbočene, da manjšajo neprestani boleštni pritisk na jezik in čeljust. Kmetovalci, pazite torej na žvale svojih konj!

Stari jezdni konji. Ker dobivamo sedaj iz Nemčije kot reparacijsko blago tudi konje, pri katerih se opaža, da so bili v veliki večini le jezdne živali, je potrebno vedeti, kako se jih privadi na vprego. Da se konj temu privadi, se obesi najprej opravo za vprego v hlevu tako, da jo vidi; potem se vodi konja z vprežno opravo večkrat po dvorišču ter pusti prikrajšane podveznice nalašč večkrat udariti mu po trebuhu. Drugičkrat se pusti konja z dolgo verigo voziti voz za gnoj ter se ga vodi tako naokrog. Potem se poskusi vpreči konja z drugim starim, mirnim vprežnim konjem k lahkemu vozičku. Konj se vodi najprej po širnem dvorišču, potem se mu tudi z vajeti pokaže smer. Tako se konji v največ primerih navadi na vprego.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo
Kmetijske družbe za Slovenijo.

Kmetovalec izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 10 D na leto.
Za inozemstvo 20 D. — Posamezna številka stane 50 para.
Udje Kmetijske družbe za Slovenijo dobivajo list brezplačno.

Inerati (oznanila) se zaračunajo po nastopnih cenah: Inerati na pol strani 400 D,
na 1/4 strani 200 D, na 1/8 strani 100 D, na 1/16 strani 65 D, na 1/32 strani 35 D.
Vsaka beseda v „Malih naznanilih“ stane 25 par, najmanj pa skupaj 6 D.

Urejuje inž. Rado Lah; založba Kmetijske družbe za Slovenijo;
tisk J. Blasnik naslednikov.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati Kmetijski družbi za
Slovenijo v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3. — Ponatisi iz
»Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 3. Ljubljana, 15 decembra 1922. Letnik XXIX.

Kmetijska družba za Slovenijo ima za svoje ude v zalogi naslednje kmetijske potrebščine.

Vse cene so z ozirom na sedanje razmere popolnoma neobvezne.

Živinorejci! Pozor!

Sladko bnaško seno po najnižji ceni v vagonkih pošiljkah franko na vsako železniško postajo Slovenije. Seno je prvovrstno. Na razpolaganje ima družba tega sena v Banatu le še nekaj vagonov, zato naj naročniki s prijavi ne odlašajo. Ovseno slamo je družba že vso prodala.

Semena:

Semenska pšenica je dospela in se oddaja v vrečah po 80 kg po Din 6 za kg z vrečami vred.

Grahora, zimska, mešana z ječmenom ali ržjo, po Din 6.25 za kg brez vreč.

V zalogi so naslednje semenske trave:

brezpredenični mačji rep	14.—	Din za kg
pasja trava	20.—	„ „
laška ljulika	11.—	„ „
prvovrstna travniška mešanica	12.—	„ „

Umetna gnojila:

Cene veljajo za nadrobne pošiljatve. Pri vagonkih naročilih naj se podružnice obrnejo preje pismeno na družbo, ki jim bo napravila po možnosti ugodnejše cene.

Apneni dušik, 18—20% po Din 240.— za 100 kg franko vreče.

Kalijeva sol, 42%, je zopet v zalogi po Din 140.— za 100 kg.

Kajnit, 12—14%, po Din 70.— za 100 kg.

Kostni superfosfat z 18% v vodi raztopne fosf. kisline po 190 Din 100 kilogramov z vrečami.

Kostna zdrobna moka z 5% dušika in 20% skupne fosfo-kisline po 185 din sto kg.

Rudninski superfosfat s ca 16% v vodi raztopne fosfo-rove kisline po 150 dinarjev sto kilogramov.

Surova kostna moka z 4% dušika in 16% skupne fosfo-rove-kisline po 150 din. sto kilogramov.

Thomasova žlindra 17/18% po Din 180.— za 100 kg z vrečami.

Krmila:

Lanene tropine, domače, zmlete po Din 4.25 za kilogram z vrečami.

Orehove tropine, vsebujoče 42% beljakovin in maščobe Din 4.50 za kilogram z vrečami. Vreče po 75 kg.

Osušeni rezki sladkorne pese po Din 3.50 za kilogram z vrečami vred.

Poklajno apno v izvornih vrečah, težkih 80 kilogramov po Din 6.— kilogram, v manjših množinah po Din 7.— kilogram.

Ribja moka v originalni vreči 100 kg Din 8.— za kg, na drobno Din 8.50 za kg.

Vinogradniške in vrtno potrebščine:

Antiklor (gl. salojidin).

Drevesne škropilnice za prevoz, razne kakovosti na izbiro po različnih cenah.

Vinski eponit po Din. 60.— za kg. Poština posebej.

Gumijev cevi po Din 15.— za meter.

Gumijev plošče (sklopke) za trtne škropilnice po Din 7.50 komad.

Natrijev tiosulfat (gl. salojidin).

Petrolfenol, sredstvo zoper krvavo uš, po 12.50 Din 1 kg v posodi kupca.

Salojidin, (antiklor, natr. tiosulfat) preskušeno sredstvo zoper oidij, trtno plesnobo, po 7 Din za 1 kg.

Tobačni izvleček imamo zopet v zalogi. Cena zaklopnic po 5 kg 35 Din brez poštine.

Uranija zelenilo je došlo in se oddaja v tablah po Din 9.— za komad.

Vinometri so zopet na razpolago. Komad stane Din 40.— brez poštine.

Žveplalniki, ročni po 70.— Din za komad.

Žveplovi trakovi na jutli za žveplanje sodov, najboljši, brez arzena po 7 Din kilogram, na azbestu po 11 Din kilogram.

Zelatina za čiščenje vina po 45 Din kilogram.
Zveplo, dvojno rafinirano, superventilirano, 85—95 Chan-
cel, 90/100% finosti, v vrečah po 50 kg po Din 4.—, manjše
množine po Din 4.50 za kg.

Razne kmetijske potrebščine:

Živalsko sol, ki jo bomo v Sloveniji letos posebno po-
trebovali zaradi pokladanja slabih krmil, bo Kmetijska družba
bržkone izjemno izposlovala in dela na to z vsemi silami,
dajši naš zakon oddaja take soli ne pozna. Kmetijska družba
je že vse potrebno ukrenila, da se bo izposlovala oddaja ži-
vinske soli, in sicer po znižani ceni. Kadar, in če bo kaj to-
zadevno določenega, bo v „Kmetovalcu“ objavljeno.

Antiavit v varstvo setev pšenice, turšice, graha, grašice,
travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred
poljskimi vrtnami, vrabci, kokošmi itd., je zopet došel in se
dobi v zaklopnihah po osminko kilograma za 10 Din, 50 gra-
mov za 6.25 dinarjev.

Rogaški brusni kamni po Din 2.— za komad.

Uspulum, sredstvo za razkuženje semena, v zaklopnihah
po ¼ kg po Din 35.— za komad.

Emajlna posoda. Prva pošiljatev te posode je došla in se
prodaja po naslednjih cenah:

Lonci, z 2/3 l vsebine po Din 8.—; 1/2 l vsebine po Din 10.—; 7/10 l
vsebine po Din 12.—; 1 l vsebine po Din 14.—, (18.50); 1 1/2 l vsebine po
Din 18.—, (23.—); 2 1/2 l vsebine po Din 22.—, (27.50); 3 1/2 l vsebine po
Din 27.—, (33.—).

Kozice, z 1 1/4 l vsebine po Din 14.—, (19.50); 1 1/2 l vsebine po Din
18.—, (24.—); 2 1/2 l vsebine po Din 20.—, (27.—); 4 l vsebine po Din 36.—,
(48.—); 8 l vsebine po Din 40.—, (54.—).

Ponve po Din 17.—, (22.50); 21.—, (27.—) in 23.—, (30.—).

Cene v oklepaju se razumejo s pokrovcami vred.

Skafli, z 45 cm premera Din 80.—; z 50 cm premera Din 90.— za komad.

Vedrice po Din 45.— za komad.

Zajemalke po Din 9.— in Din 10.— za komad.

Penovke po Din 11.— in Din 14.— za komad.

Lonci in kozice z večjo vsebino, kakor tudi ročke za mleko so na
potu in bodo cene pravočasno objavljene.

Podružnice, ki hočejo naročiti večjo množico te posode, naj pošljejo
vosega zastopnika, ki mora osebno izbrati in prevzeti blago. Na pismena
naročila se ne bo pošillalo.

Stroj: V zalogi so sledeči stroji:

Mlatilnice, za ročni in gepeljni pogon po, Din 2200.— za
komad.

Slamozreznice, po Din 1700.— za komad.

Plužni trupi AW 5 po Din 225.—

Brane, V a po Din 455.— za komad.

Vinogradniški plugi od Din 205.— do 370 za komad.

Ročni okopovalniki po Din 280.—

Travnice brane, 47 kg A 2 po Din 500.— komad! A 3 57 kg po
Din 600.—; B 2 55 kg po Din 600.— komad.

Univerzalni plugi D 8 MN po Din 700.— za komad.

Obračalni plugi UW 7 po Din 700.— za komad.

Obračalni plugi UW 9 po Din 800 za komad.

Podzemni plugi po Din 400.— za komad.

Lemeži za plug D 8 MN po Din 25.— za komad.

Lemeži za plug D 7 MN po Din 25.— za komad.

Lemeži za plug UW 7 po Din 50.— za par.

Plazi (Sohlen) za pluge po Din 10.— za komad.

Posnemalni Juhila za 50 l po Din 625.—; za 75 l po Din 700.—; 100 l
po Din 1250.—; 125 l po Din 1300.—; 150 l po Din 1500.— komad.

Stroj za izdelavo surovega masla C Gr 3 po Din 500.— komad.

Orodje. Družba je prejela in ima v zalogi sledeče orodje:

Vile gnojne, s 3 roglji po Din 10.—; s 4 roglji po Din 13.— za komad.

Grablje železne, 10 zobne po Din 9.—; 12 zobne po Din 11.—; 14-
zobne po Din 13.—; 16 zobne po Din 15.— za komad.

Skarje za trte št. 37 a po Din 20.—; št. 45 po Din 22.—; št. 116 po
Din 12.— za komad.

Noži za cepljenje po Din 13.— za komad.

Vrtne žage po Din 15.— za komad.

**Vsak konjerejec in kovač mora imeti knjigo „Pod-
kovstvo“**, pouk kovačem in konjerejcem, ki jo je spisal
živozdravnik Lovro Tepina. V njej je dobiti vsa po-
trebna navodila kako ravnati s kopiti in kako morajo ko-
vači umno podkovati konje in vole. Knjiga se dobi pri
Kmetijski družbi in stane 45 K.

**Nahod? Glavobol? Zobobol? Trganje? Odrečje večkrat mišice in živci? Prijetno čuvstvo kreposti prinese pravi
Fellerjev Elzafluid! Najboljše hišno sredstvo, lajša bolečine, osvežuje in jača ter čez 25 let priljubljen kosmetikum za nego
kože, las in ust! Veliko močnejši, izdatnejši in boljši kakor francosko žganje! S pakovanjem in poštnino 3 dvojnate ali
3 špeciialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 špeciialnih steklenic 208 dinarjev in 5% doplatka razpošilja; le-
karnar EVGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 333, Hrvatsko.**

Pozor gospodarji na žvotinjske bolesi!

Svakoga prolečja pojavljaje se **svinjska rudečica**, vrančni prisad i mnoge druge zarazne bolesi medju domačim živo-
tinjama. Gospodari treba da budu na oprezu i da provedu cijepljenje još prije nego izgube koji komad, jer su svinje i goveda
skupa a trošak za cijepljenje je razmjerno malen. U našoj državi priredjuje sada cjepiva Jugoslavenski serum zavod u Za-
grebu. Ako gospodari trebaju upute, neka se obrate na taj zavod.

Mala naznanila.

Za vsako besedo je naprej plačati 25 para v
denarju ali znakmah najmanj pa skupaj Din. 6.—
sicer se naznanila ne objavijo.
Upravištvu ne prevzame posredovanja.

Listnica upravnistva.

Pod „Novomesto“ leži v upravištvu več po-
nudb. Prosimo, da se inserent zglasti, ker ni-
mamo naslova.

Pocinkano pločevino I^a.

vodovodne cevi, sesalke, brzoparilnike, štedilnike,
peči, Portland cement, orodje za obrtnike in polje-
delce, stavbene potrebščine, kuhinjsko posodo nudi
po znižani ceni A. Sušnik, trgovina z železnilno v
Ljubljani, Zaloška cesta 21.

Krepkega vajenca

za sodarsko obrt sprejme Fran Replč, sodar v
Ljubljani. — Hrana, stanovanje in perilo prosto.

Kočijaža

dobro izvežbanega, ki se razume na negovanje
konj z dobrimi izpričevali se išče s 1. januarjem
leta 1923. na deželo. — Poizve se v upravištvu
tega lista.

Gepelj

na 32 obratov proda Janez Pokora v Zabnici št. 44,
pošta Skofja Loka, Slovenija.

Vinograd v Ljutomeru

približno 8 oralov goric, 5 oralov gozda njiv in
sadvonjaka, dve novi vinarji se proda. — Po-
nudbe na upravo „Kmetovalca“.

Prošnja.

Katera dobrosrčna rodbina bi vzela dva meseca
staro, zdravo in čvrsto deklico (sirotko) za svojo.
Dopisi se prosijo na Alojzijo Zupanek, poštno le-
žeče, Zalec.

Pozor!

Janez, kam pa si nesel kožo v stroj, ko si za-
klal kravo, junca, teleta, prasiča itd.? — Kam
drugam kakor v Jakob Planiškovno strojarstvo
Kandija pri Novem mestu. Tam se izdeluje naj-
bolj fino usnje vseh vrst domačega izdelka. Če
hočeš imeti fino usnje, nesi kožo v stroj.
Priporoča se Jakob Planišek, Kandija.

Stiskalnice za sadje in grozdje.

mline za grozdje in vso drugo železnilno priporoča
po znižani ceni A. Sušnik, trgovina z železnilno,
Ljubljana.

Dva šafarja

za nadzorovanje vinogradov sprejme takoj v služ-
bo Fric Zemljč v Ljutomeru.

Tunel, B. Kellermannna, poslovenil Narte Veliko-
nja, 1922. Cena broš. Din. 28.—; vezani
Din. 38.—. Modern romani s čudovito fantazijo.

Iz modernega sveta,

F. S. Finžgar, III. zve-
zek zbranih spisov.
Cena broš. Din. 30.—; vezani Din. 44.—. Socia-
len roman, ki nam opisuje borbo delavstva za
svoje pravice. — Ti dve knjigi sta izšli v za-
ložbi Jugoslovanske knjigarne v Ljubljani ter se
priporočajo vsem onim, ki se zanimajo za lepo-
slovno čtivo.

Slamozreznico

ročno, dobro ohranjeno proda Palovšnik, Lesce.

Dva zelo dobro ohranjena

motorja

na bencin z 4—6 konjskih sil, se radi nabave
električnih motorjev ceno prodasta. — Pojasnila
dale L. Otič, Marlijngrad, pošta Mozirje, Stajersko.

Proda se

oh deželni cesti Krško-Kostanjevica (Pristava) 2
njivi pripravni za stavbišče. Prva meri 2 oralu,
po 7 Din m², druga 1 oral, po 6 Din m². Poizve
se pri J. Kerin, Kostanjevica, Dolensko.

Suhe gobe

deteljno in korenjevo seme, proso,
in druge deželne pridelke kupuje
po najvišji ceni Sever & Komp.,
Ljubljana, Wolfova ulica 12.

Priporoča se tvrdka

Josip Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip št. 7.
Edina tovarniška zaloga najboljših živalnih stro-
jev za rodbinsko in obrtno rabo. Istotam se do-
bijo vsi posamezni deli za živalne stroje in ko-
lesa, potrebščine za gospodinjstvo, krojače, čev-
liarje in sedlarje.

Majer (šafar)

kateri ima veselje do poljedelstva, žvino- in
saderije. Ponudbe naj se pošljejo na naslov:
Franc Possek, Loče pri Poljčanah.

Oklic upnikom!

Podpisana zadruga pozivlja upnike v smislu
§ 40. zadr. zak. za prigras tirjatev.

Mekarska zadruga na Sv. Gori
— r. z. z o. z. v likvidaciji.

Hlapec

kmečki h konjem se sprejme proti mesečni plači
tisoč kron in hrano pri Ed. Suppanz, Pristava.
Voz za seno (Parizer) kupi Ed. Suppanz,
Pristava.

Ameriške trte

Rip Berlandieri in Mourvedere Rupistris 1202!
Omenjeni dve vrsti na Hrvaškem zelo hvaljivo.
Ali bi mogoče pri nas ne šle prav imenitno?
Kakšno rast imajo? V katerih zemljah? Kako
so trdne proti boleznim in škodljivcem, ali se
rade sprimejo pri cepitju z Evropsko trto?
Anton Mastnak, posestnik, Laze 21, p. Dramlje

„Ah! te bo'čine!“

Malo Fellerjevega pravega Elzafluida in proč so bolečine.

Drgnena s Fellerjevim Elzafluidom je prava d-bradnost! Umivena s Fellerjevim Elzasifidom očita mlačevje in živci! Deluje antiseptično in osvježuje! Preže in nahad in naredi neobčutilivega proti mrzemu zraku! Z očmi in ušesi! Zobe in g'avo! Za v'ra in u'ta! Za hrbet in ude! Za celo telo izvrstno hišno sredstvo in kosmetikum. Fellerjev Elzafluid je veliko m'čneši in izdatnejši kakor francoško žganje.

En poskus zado-tuje, da tudi vi rečete:

TO JE NAJBOLJŠE KAR SEM KEDAJ OKUŠAL!

V vseh dotičnih poslovalnicah zahteva te samo pravi Elzafluid od lekarnarja Feller. Pri naročilih naročilih stane s'akojanem in po t'ino če se pošlje denar naprej ali po povzetju:

3 dvojnate ali ena špec'ja'na steklenica 24 dinarjev 12 dvojnatih ali 4 špec'jalne steklenice 84 dinarjev 24 dvojnatih ali 8 špec'jalnih steklenic 146 dinarjev 36 dvojnatih ali 12 špec'jalnih steklenic 208 dinarjev.

RAZLIČNO: Lilično mleko 6 dinarjev; brkomaž 3 dinarje; najfinejši Hega puder Dr. Klungerja v velikih originalnih škatljah 15 dinarjev; najfinejši zobni prašek „Hega“ v patent dr. z h 10 dinarjev; puder za dame v vrečkah 2 dinarja; zobni prašek v škatljah 3 dinarje; v vrečkah po 2 dinarja; sahel (dišave) za perilo 3 dinarje; šampon za lase 2 dinarja; rumenilo za obraz 12 dinarjev; najfinejša parf'ume od 15 dinarjev dalje; cvet za lase 20 dinarjev; Elza-katratovo milo 5 dinarjev. — Za različne predmete se pakovnje in poštnina posebej računa.

Na te cene se računa sedaj 5% doplatka. Pisma je natančno adresirati na:

EUGEN V. FELLER, lekarnar, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 333, Hrvatsko.

Prava sredstva lepote!

Katera drže, kar obečajo!

Že 23 let vseh očeh'ah proi kušena hvaljena in priljubljena so prava Elza-lepota pospešujoča sredstva iz lekarnarja Feller.

Elza - obrezna pomada zanesljivo varstvo proti bolečinam, egam, sotoč' i opeklin', lisam, hrapovi koži, odstrani za'eda'ce, ogrce nabore in vsakovrstne nečisto'ti kože. 2 velika porcelanasta lončka s pakovanjem in poštnino 25 dinarjev.

Elza-lilijno mlečno milo najmitejše in najfinejše milo lepote! Ideal vseh mil! Popolnoma neškodljivo, se ja o dobro peni in je milega finega duha. 4. velike kose s pakovanjem in poštnino 35 dinarjev.

Elza-pomada za rast las

krepi kožo na glavi, zabranjuje izpadanje, lomljenje in cepljenje las. Prhut in prerano osivelost itd. 2 velika porcelanasta lončka s pakovanjem in poštnino 25 dinarjev.

En poskus zado-tuje, da tudi

vi rečete:

„To je ono pravo“

Išcite v vseh poslovalnicah samo prave Elza-preparate od lekarnarja Feller.

Išcite v vseh poslovalnicah samo prave Elza-preparate od lekarnarja Feller.

Najstarejša hranilnica v Sloveniji.

KRANJSKA HRANILNICA V LJUBLJANI

ustanovljena leta 1820

sprejema hranilne vloge proti

4% obrestovanju.

S hranilnico sta zvezana Kreditno društvo in starostna hranilnica za posle in delavce.

Hranilnica je sirotinskovarna in jo nadzoruje deželna vlada za Slovenijo.

Rezervni zakladi znašajo približno

8 milijonov kron.

Čisti dobiček je, v kolikor se ne porabi za okrepitev rezervnih zakladov, po pravih določeh v pospeševanje obče koristnih naprav in podjetij na Kranjskem. Za te svrhe se je doslej darovalo 8.698.000 kron.

Pismene pošiljkatve je nasloviti na Kranjsko hranilnico v Ljubljani, Knafljeva ulica št. 9.

Zakaj?

Zato ker je velikansko množino sukna, platna, parhenta in hlačevine prejela iz inozemskih tovarov, ter prodaja po čudovito nizkih cenah

veletrgo- R. STERMECKI, vina CELJE, št. 219.

Cenik s tisoč slikami zastoj.

Cepljene trte

najbolj priporočljivih žlahtnih vrst! Cepljene na pod. Rip. Portalis. Ima na razpolago Karl Stingl, trtnar na Stari-gori, p. St. III v Slovenskih gorcah. Za natančnejše podatke se lahko vpraša Josipa Stingla, I. artiljer. podofic. škola, Kragujevac.

Cepljene trte

od vseh najbolj priporočljivih vrst na jamčeno čistih in amerikanskih podlogah ter dobro vkorenjene in zarašene je dobiti pri I. Stajerski trsničarski zadrugi, p. Juršiči pri Ptujju. — Ne zamudite jih pravočasno naročiti, ker spomladi jih bo gotovo zmanjkalo, kakor je bil to slučaj že prejšnjia leta. Konkurencija pri blagu je nemogoča.

Milnske kamne.

sekane iz najboljših belih, ostrih skale, trde in srednje od 40 do 100 cm široke, po naročilu tudi večje, izdelujem zopet in prodajam po najnižjih cenah s pismeno garancijo. Leskovšek Anton, posestnik in kamnosek, Sv. Jurij ob luži, železnici pri Cello.

ANDREJ OSET — Maribor

Aleksandrova cesta 57. — Telefon št. 88. trgovina sena, slame, krompirja, fižola, z drvmi žitom in drugimi deželnimi prideiki. Brzo javi! Andrej Oset, Maribor.

Hlode, gojzdove, trame, deske in drva

ponudite Lesni družbi Hiršja, Ljubljana, Kralja Petra trg št. 8 pred sodnijo. Plačujejo se najvišje dnevne cene

Stavbeno podjetje.

Mestni stavbenik. Zidarski mojster.

Al. in Val. Accetto, — Ljubljana

Trnovski pristan št. 14.

Zaprisežena sodna cenilca. Prevzema vsakovrstne visoke stavbe v mestu in po deželi (od zuna) specielno praktična in higienična gospodarska poslopja in hleve). Izvršitev načrtov in proračunov — nadalje oblastveno koncesionirana posredovalnica za nakup in prodajo posestev in zemljišč.

Vsakovrtni vozovi

združenih obrtnikov

stalno v zalogi pri **Martin Mali** sedlarju in ličarju avtomobilov v **DOMŽALAH.**

Vsako prvo in tretjo sredo v mesecu v Ljubljani na Ambroževem trgu (Št. Petruski most.) Sprejemajo se popravila in v zameno.

PRVOVRSTNA

UMETNA

GNOJILA

dobavlja najceneje veletrgovina

Vinko Vabič

Žalec — Slovenija

Jamstvo za vsebino!

Vse vrste v zalogi:

18 % Thomasovo žlindro.

40—42 % kalijevo sol,

18—20 % kostni superfosfat,

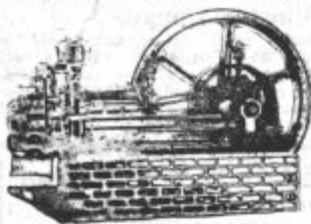
15 % rudninski superfosfat,

15—17 % apneni dušik.

Gospodarska zveza

v Ljubljani

Dunajska cesta — Bavarski dvor.

Velika zaloga vsakovrstnih poljedelskih strojev.

iz najslovitejših tovarn.

Zastopstvo za parne kotle znanih tvornic „Welsia“.

VABILO

občni zbor

Živinorejske zadruge v Komendi

r. z. z. o. p.

ki se vrši dne 24. decembra 1922. ob 7¹/₄ uri v društveni dvorani v Komendi.

DNEVNI RED :

1. Likvidacija.
2. Slučajnosti.

Ako bi ta obni zbor ne bi bil sklenjen se vrši na istem mestu in z istim dnevim redom brez pol ure drugi občni zbor, ki bo sklepal brezpogojno.

Franc Pogačar
t. č. načelnik.

Vinometre „Bernadot“ — Asbeste bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tannin — Žveplo v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni

drogerija ANTON RANC

Ljubljana, Židovska ulica 1.

KOSE

prima avstrijski produkt, i

BRUSOVI

uz originalne tvorničke cijene

kod

„ORBIS“ d. d.
Zagreb

Paromlinska cesta 1.

Telef. 10 1 1230 — Telegr. „Orbis“

Upravništvo „Kmetovalca“

sprejema

primerne inserate

po cenah,

ki so razvidne na poglavju.

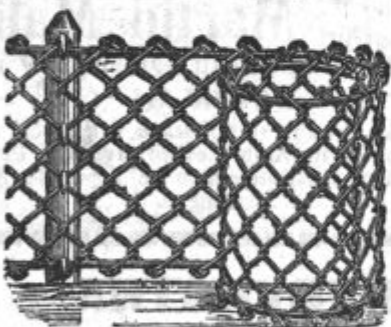
Objavljenje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti „Kmetovalec“ izhaja dvakrat mesečno v 30 tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

Kdor potrebuje

turške kose, železne pluge, slamoreznice, mlatilnice, preše in mline za sadje in grozdje, kotle za pičo in žganje, reporeznice, pajkeljne, gepeljne, brzoparilnike, štedilnike, različne tehtnice, orodje in sploh vso železnino naj se obrne pismeno ali ustmeno na novo trgovino

ŠOŠTERIČ, PETAN & ERKER

v Ljubljani, na Resljevi cesti števil. 20. kjer boste naiceneje in najboljše postrežen.

Lične in cenene žične mreže

pletene s strojem iz najboljšje v ognju pocinkane žice za OGRAJE VRTOV IN DREVESNIC, vsakovrstne ŽIČNE TKANINE iz železne, pocinkane in medene žice za STROJE, MLINE IN OKNA, ELASTIČNE POSTELNE MREŽE iz galvanizirane žice na lesenem okvirju v različnih velikostih, raznovrstna SITA, REŠETA in razne LESNE IZDELKE (suho robo) za hišno in kuhinsko uporabo izdeluje in dobavlja po najnižjih dnevnih cenah:

EVGEN IVANC, Sodružica Slovenija.

tovarna žičnih tkanin in pletenin, trgovina s sitarskim in lesenim blagom

Zahtevajte ponudbe in ilustrirani cenik brezplačno.

Močne in trpežne bakrene kotle

vseh vrst s širokimi kapami izdeluje edino

Rotlaska zadruga

v Ljubljani.

Kolodvorska ulica 28.

Nizke cene!

Stalna zaloga!

Čisti domači izdelki!

Sprejemajo se vsa to stroko spadajoča popravila.

Sodi

za vino, žganje, olje, mast, med petrolej

za transport in shrambo ima vedno v zalogi vsako množino

Franjo Repič
sodarski mojster
Trnovo, Ljubljana

Istotam sprejemajo se v to stroko spadajoča popravila.

Solidno delo!

Cene zmerno! Točno postrežba!

Iv. Jax in sin
Ljubljana.

Gospodarska cesta
šivalni stroji in stroji: pletenje

Izborna konstrukcija in elegantna izvršitev iz tovarne v Lincu. Ustanovljena l. 1867.

Vezenje poučuje brezplačno.

Pisalni stroji „ADLER“

Ceniki zastoj in franko.

Kolesa iz prvih tovarn:

DÜRKOPP, STYRIA, WAPPENRAD.

Kmetovalci!!

Blasnikova

VELIKA PRATIKA

za leto 1923.

Je izšla!

Letošnja izdaja je posebno obširna in vsebuje za čitatelje bogato poučno snov. Pridejanih je 12 beležnih listov, na koje kmetovalci lahko vpisujejo vse kmetijstva se tičeče važne beležke, ki ne bodo v korist samo sedanjim pospodarjem ampak bodo važne tudi za naslednike.

Pratika stane v nadrž. prodaji
3 Din.

Kmetovalci! Ne pozabite, da je Blasnikova Velika Pratika Vaše najstarejše kmetasko glasilo.

PRATIKA se dobiva skoro v vseh trgovinah; kjer bi je pa ne bilo dobiti, naj se naroči naravnost v tiskarni J. Blasnikova naslednikov v Ljubljani, Breg 12.